Općina Novi Grad Sarajevo

Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH
Јачање система социјалне заштите и инклузије дјеце у БиХ

ZA SVAKO DIJETE
ЗА СВАКО ДИЈЕТЕ

Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo (2010-2011.)

Sarajevo, decembar 2009. godine

MINISTARSTVO CIVILNIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE • MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE
DIREKCIJA ZA EKONOMSKI PLANIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE • MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE • VLADA BRČKO DISTRIKTA

unicef

DFID Department for International Development

NORWEGIAN MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

U okviru implementacije projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“, koji implementira Incijativa za bolju i humaniju inkluziju (IBHI), a finansijski podržava UNICEF, kreiran je dokument „Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo, 2010-2011“. Ovaj dokument je pripremljen od strane članova/ica Općinskog upravnog odbora Općine Novi Grad Sarajevo uz stručnu pomoć i asistenciju IBHI osoblja.

Članice/ovi Općinskog upravnog odbora Projekta Općine Novi Grad Sarajevo:

1. G-đa Rada Lukić, Pomoćnica načelnika, Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica, Općina Novi Grad Sarajevo

2. G-din Tajib Delalić, Pomoćnik načelnika, Služba za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje, Općina Novi Grad Sarajevo

3. G-đa Zdenka Šarac-Budimir, pedijatar, JU Dom zdravlja KS, OJ D.Z. Novi Grad

4. G-đa Danka Požek, socijalna radnica, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad

5. G-đa Elmedina Hajdarević, pedagog, JU OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“

6. G-đa Ranka Katalinski, psiholog-pedagog, Srednja elektrotehnička škola

7. G-đa Azra Baščelija, direktorica, SOS-Društveni Centar ”Hermann Gmeiner”

Spisak skraćenica

BiH	Bosna i Hercegovina
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
KS	Kanton Sarajevo
UNICEF	Međunarodni fond Ujedinjenih nacija za djecu
IBHI	Inicijativa za bolju i humaniju inkluziju
OUO	Općinski/Opštinski upravni odbor
SPIS	(Social Protection and Inclusion System) Sistem socijalne zaštite i inkluzije
HRBAP	(Human Rights Based Approach Programming) Pristup programiranju baziran na poštivanju ljudskih prava
PUP	Posebno usmjereni projekat
MZ	Mjesna zajednica
JU	Javna ustanova
CSR	Centar za socijalni rad
OŠ	Osnovna škola
SŠ	Srednja škola
SEŠ	Srednja elektrotehnička škola
NPP	Nastavni plan i program
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
PU	Policijska uprava
PS	Policijska stanica
HO	Humanitarna organizacija
NVO	Nevladina organizacija
CK	Crveni križ
UNDP	(United Nations Development Programme)-Razvojni program Ujedinjenih nacija
SOTAC	(Social Sector Adjustment Technical Assistance Credit) Kredit za prilagođavanje i tehničku pomoć socijalnom sektoru)
EMIS	Education Management Information Sistem - Informacioni sistem upravljanja u obrazovanju
CPPAG	(Child Protection Policy Advisory Group) Savjetodavna grupa za razvoj politika dječije zaštite
RMAP	Program procjene stanja ljudskih prava i planiranja u općinama/opštinama BiH
SWOT	(Success, Weakness, Opportunities, Threats) - Analiza/radni alat za samoevaluaciju i vođenje projekta
KM	Konvertibilna marka
RPZ	Rad policije u zajednici
CŽR	Civilne žrtve rata

SADRŽAJ

1. UVOD 5
1.1 Ciljevi i sadržaj Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječje zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo (2010-2011.) 5
1.2. Proces i metodologija 6
2. ANALIZA SITUACIJE 7
2.1. Opća situacija u općini Novi Grad Sarajevo 7
2.2 Identifikacija problema/pojava dječije zaštite 17
2.3 Analiza osnovnih problema 23
3. PREGLED DOSADAŠNJIH PROJEKATA UNICEF/IBHI S OSVRTOM NA AKCIONE PLANOVE RAZVOJA DJEČIJE ZAŠTITE U PRETHODNIH 14 OPĆINA 24
3.1. Rezultati i naučene lekcije 24
4. SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE U OPĆINI NOVI GRAD SARAJEVO 24
4.1. Mapiranje sistema dječije zaštite 24
4.2. Identifikacija slabosti/nedostataka sistema dječije zaštite 34
5. AKCIONI PLAN SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE ZA 2010-2011. 36
5.1 Prioriteti za akciju 36
5.2. Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite Općine Novi Grad Sarajevo za 2010-2011. godinu 38
5.3 Izvori finansiranja dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo 45
6. ANEKSI 47

1. UVOD

Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“ realizuje se s ciljem da donosioci odluka i davaoci usluga budu u boljoj mogućnosti da planiraju, upravljaju i koordiniraju ciljane službe socijalne zaštite namijenjene isključenoj i ranjivoj djeci i njihovim porodicama. Projekat se provodi u deset (10) ciljanih općina u BiH: Bileća, Kotor-Varoš, Laktaši, Livno, Novi Grad, Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Sanski Most, Stolac i Višegrad, a implementira ga IBHI uz podršku UNICEF-a.

„Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u općini Novi Grad Sarajevo, 2010-2011“, nastao je kao rezultat rada članova/ica OUO-a Općine. OUO je koordinirajuće i multisektoralno tijelo Projekta i uspostavljeno je imenovanjem od strane načelnika Općine Novi Grad Sarajevo (Rješenje od 23.06.2009. br. 02/05/11002/2009.dž.n.) i čine ga predstavnici/e sljedećih institucija/organizacija: Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica Općine Novi Grad Sarajevo, Služba za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje Općine Novi Grad Sarajevo, OJ D.Z. Novi Grad, JU Dom zdravlja KS, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, JU Srednja elektrotehnička škola, JU OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“ i SOS-Društveni Centar ”Hermann Gmeiner”.

1.1 Ciljevi i sadržaj Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo (2010-2011.)

Općinski dvogodišnji Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječje zaštite je rezultat rada OUO Projekta Općine Novi Grad Sarajevo. Ovaj akcioni plan predstavlja replikaciju uspješnih rezultata IBHI/UNICEF projektnih aktivnosti koje su implementirane u prethodnih četrnaest (14) općina u BiH, a usmjerene su na uspostavljanje i unaprijeđenje sistemskog pristupa u planiranju dječije zaštite u odnosu na kontekst svake pojedinačne lokalne zajednice.

U toku izrade akcionog plana usmjerenog na razvoj sistema dječije zaštite na lokalnom nivou, vršena je procjena i analiza situacije u sferi dječije zaštite, te su zastupljeni sljedeći pristupi: mješoviti pristup u pružanju usluga i planiranju socijalne zaštite, pristup okrenut klijentu i gender pristup. Također su primjenjeni instrumenti HRBAP[1] i PAR[2] metodologije u svrhu izgradnje participativnog referalnog sistema. Uspostavom Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite Općine Novi Grad Sarajevo, obezbijeđen je instrument za sistemsku identifikaciju korisničkih grupa, kao i lokalno planiranje kvalitetnih intervencija i smanjenje socijalne isključenosti djece u lokalnoj zajednici.

Prilikom izrade Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo korištene su relevantne analize, okvirne strategije, akcioni planovi i drugi materijali koji se bave problematikom u vezi s dječijom zaštitom i imaju za cilj da unaprijede određene segmente dječije zaštite u BiH[3]. Posebno usmjerenje u radu je bila procjena i analiza ostvarivanja prava djeteta u skladu sa UN Konvencijom o pravima djeteta.

Gledajući s aspekta zaštite dječjih prava, zvanična potreba za obezbjeđivanjem posebne brige o djeci je dobila svoju šansu za ostvarivanjem uspostavom Konvencije o pravima djeteta[4], u kojoj se, između ostalog, navodi da “dijete, zbog svoje fizičke i duhovne nezrelosti, treba posebnu zaštitu i brigu, uključujući odgovarajuću zakonsku zaštitu prije, kao i poslije rođenja.“[5] Konvencija je uspostavljena na različitim zakonskim sistemima i kulturnim tradicijama, te predstavlja univerzalan set dogovorenih standarda i obaveza, tj. ljudskih prava.

[1] HRBAP – Human Rights Based Approach on Programming/Planiranje zasnovano na poštivanju ljudskih prava
[2] PAR – Participatory Active Research/Participativno akciono istraživanje
[3] Slijedi pregled nekih od dokumenata: „Izvještaj o humanom razvoju za 2007: Socijalna uključenost u BiH“, UNDP/IBHI, „Akcioni plan za djecu u BiH 2002-2010“, Vijeće za djecu BiH; „Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom 2007-2010“; Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i dr.
[4] Konvencija o pravima djeteta je usvojena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1989.godine.
[5] Deklaracija o pravima djeteta prihvaćena od Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, 20.11.1959. godine

Osnovni principi Konvencije o pravima djeteta su

- Nediskriminacija (Član 2.);
- Najbolji interesi djeteta (Član 3.);
- Pravo na život, preživljavanje i razvoj (Član 6.);
- Poštivanje stavova djeteta (Član 12.).

Ratifikacijom UN Konvencije o pravima djeteta, Država Bosna i Hercegovina i svi njeni organi su preuzeli obavezu poštivanja i sprovedbe svih prava definiranih ovim međunarodnim dokumentom. Konvencija, pored državnih organa, predviđa i odgovornost svih pojedinaca koji su zaduženi da vode brigu o djeci.

Prema „Akcionom planu za djecu BiH 2002-2010“, ključna pretpostavka za jačanje položaja djece u BiH je uključivanje svih snaga u društvu u ostvarivanju osmišljenog djelovanja kako bi se poboljšali životni uslovi u interesu pravilnog razvoja djece. To uključuje sve raspoložive resurse vladinog i nevladinog sektora, porodice i pojedince. Realizaciji ove pretpostavke doprinose zastupljeni pristupi u izradi lokalnog Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite.

Prilikom procjene/analize situacije u sferi dječije zaštite i planiranja budućih aktivnosti Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite (2010-2011), članovi/ice OUO-a Općine Novi Grad Sarajevo su posebnu pažnju obratili na usklađivanje aktivnosti sa Općinskim planovima razvoja u segmentu unaprijeđenja statusa djeteta u lokalnoj zajednici.[6] Članovi/ice OUO-a Općine Novi Grad Sarajevo su kreirali ovaj Akcioni plan u svrhu postizanja sljedećeg cilja:

Socijalno uključivanje djece i mladih, s posebnim osvrtom na socijalno ugrožene kategorije, doprinos razvoju lokalnih mehanizama i unaprijeđenju dječije zaštite na lokalnom nivou, dobro planirano i ciljano finansiranje, informiranje i uključivanje lokalne zajednice u aktivnosti usmjerene na uspostavu socijalne inkluzije.

1.2. Proces i metodologija

„Akcioni plan socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo, 2010-2011“, izrađen je u skladu s HRBAP metodologijom (pristup programiranju baziran na ljudskim pravima), stavljajući na prioritetno mjesto realizaciju dječijih prava u skladu s Konvencijom o pravima djeteta. Metodologija razvijena u okviru projekta koristi pristup planiranju koji je baziran na ljudskim pravima (HRBAP - Human Rights Based Approach to Programming) s posebnim fokusom na principe nediskriminacije i učešća. Ovakav pristup planiranju koristi smjernice, kao i principe ljudskih prava, za potrebe izgradnje kapaciteta i njihove realizacije. Ključni aspekt pristupa razvoju koji se temelji na ljudskim pravima jeste odgovornost. Sa stajališta ljudskih prava, pojedinci ili grupe su nosioci prava, dok su institucije i vlasti i drugi akteri dječije zaštite, kao nositelji dužnosti, odgovorni za realizaciju tih prava, a samim tim i u obavezi da uspostave mjere poštivanja i zaštite ovih prava.

U svrhu povećanja stepena znanja lokalnih aktera dječije zaštite o značaju HRBAP metodologije, 17-19.06.2009. godine u Sarajevu je održana edukacija o primjeni ove metodologije planiranja dječije zaštite zasnovane na konceptu poštivanja ljudskih prava (HRBAP), društvene inkluzije, promocije različitosti i dječijih prava, dok je ista edukacija održana i u Banja Luci u periodu 24-26.06.2009. Održani treninzi obuhvatili su članove/ice OUO-a projekta i druge aktere dječije zaštite iz svih deset (10) ciljanih općina projekta: Novi Grad Sarajevo, Novi Travnik, Sanski Most, Livno, Stolac, Bileća, Kotor-Varoš, Laktaši, Novi Grad i Višegrad.

U toku izrade Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo (2010-2011), provedene su metode istraživanja i intervjua, te korišteni relevantni dokumenti i zakonske regulative, informacije sa web portala i održani sastanci s profesionalcima iz

[6] Informacija o relevantnim akcionim planovima na lokalnom nivou (razvojni, ekonomski i sl.)

institucija/organizacija iz sfere dječije zaštite. Kao osnova za kreiranje navedenog akcionog plana, pored instrumenata HRBAP metodologije i prethodno navedenih dokumenata, korišten je i dokument „Procjena sistema dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo“ urađen od strane OUO-a uz podršku svih subjekata u Općini, koji je usvojen na 2. sjednici OUO-a Projekta u julu 2009. godine.

U okviru projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“ pokrenuta je aktivnost dizajniranja među-sektoralnog referalnog mehanizma za socijalnu zaštitu i inkluziju na nivou zajednice, kroz koju se primjenjuje i PAR metodologija. PAR predstavlja metodologiju istraživanja koja je usmjerena na pozitivnu socijalnu promjenu unutar lokalne zajednice u kojoj se sprovodi, posebno kada je u pitanju pružanje mogućnosti djeci i mladima za aktivno učestvovanje u procesima odlučivanja u porodici, školi i lokalnoj zajednici.

2. ANALIZA SITUACIJE

2.1. Opća situacija u općini Novi Grad Sarajevo

Područje općine Novi Grad sastavni je dio Sarajevskog polja i predstavlja jugoistočni dio prostrane Sarajevsko–zeničke kotline, najvećeg tercijarnog bazena u dinarskom prostranstvu. Općina Novi Grad zahvata površinu od 47,2 km^2 što čini 3,7% teritorije Kantona Sarajevo. Prosječna nadmorska visina kotline je 500 metara. Najviša tačka općine je brdo Žuć na visini od 850 metara, a najniža u Reljevu, na sjeveru općine, 482 metra. Zemljište je vrlo složene geološke građe. Povoljne karakteristike Sarajevskog polja oduvijek su pogodovale za život i rad ljudi. Intenzivnim naseljavanjem i gradnjom nestajale su poljoprivredne i šumske površine i pretvarane u građevinsko zemljište.

Općina Novi Grad Sarajevo je po nastanku najmlađa u kantonu Sarajevo i formirana je 1978. godine. Brzo širenje Sarajeva zbog prirasta stanovništva i izgradnje privrednih kapaciteta, pratila je i intenzivna stambena izgradnja ove Općine na lokalitetu Sarajevskog polja. Općina je u 1991. godini imala 136.000 stanovnika.

Općina Novi Grad Sarajevo je pretrpjela velike promjene u ratnom periodu stradanja, u pogledu devastiranih stambenih i privrednih objekata, ljudskih gubitaka, pa i promjene teritorijalnih granica.[7] Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo i procjeni ukupnog broja stanovnika, stanje 30.06.2009. godine, na teritoriji Općine Novi Grad Sarajevo živi 124035 stanovnika sljedeće starosne strukture:

- od 0-14 godina starosti.....20 093
- od 15-64 godina starosti.....85 666
- preko 65 godina starosti.....18 276

Međutim, Općinska služba za upravu i lokalnu samoupravu za razliku od podataka Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, na osnovu evidencije iz mjesnih zajednica raspolaže podacima prema kojima na području Općine živi 125 137 (57 316M/67 821Ž) stanovnika, od kojih su prema nacionalnoj strukturi 103 220 Bošnjaci, 11 520 Srbi, 7 522 Hrvati i 2 875 ostali. Iz podataka navedene Općinske službe, starosna struktura stanovništva je sljedeća:

- od 0-14 godina starosti.....25 890
- od 15-64 godina starosti.....86 031
- preko 65 godina starosti.....13 216

Prema podacima Zavoda za informatiku i statistiku Kantona Sarajevo, na teritoriji Općine Novi Grad Sarajevo je za period od januara do jula mjeseca 2009. godine, ukupno rođeno 724 djece, od čega je 719 (376M/343Ž) živorođenih i 5 mrtvorođenih. Od navedenog broja poroda svi su se obavili u zdravstvenoj ustanovi.

[7] Podaci preuzeti iz dokumenta „Strategija razvoja općine Novi Grad Sarajevo do 2015. godine“

Prema podacima JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo", pregledu zapošljavanja i lica koja traže zaposlenje u Općini Novi Grad Sarajevo, krajem mjeseca oktobra 2009. godine, registrovano je 18 225 osoba (11119 Ž/7106M). Prema istom izvoru i za isti period broj korisnika zdravstvene zaštite je 11 541 (6 842Ž/4 699M).

Ista Služba navodi podatak da je na području općine Novi Grad Sarajevo, u augustu mjesecu 2009. godine registrovano 20 107 zaposlenih, od ukupno 85 666 radno sposobnih (15-64). U nastavku slijedi pregled nezaposlenih iz oblasti dječije zaštite prema podacima J.U. Služba za zapošljavanje – Biro Novi Grad Sarajevo u junu mjesecu 2009. godine:

Nezaposleni	**M**	**Ž**	**Ukupno**
Nezaposleni iz oblasti	**320**	**494**	**814**
Socijalni radnik	32	56	88
Psiholog	8	9	17
Pedagog	3	4	7
Defektolog	1	3	4
Logoped	1	1	2
Ljekari opće prakse[8]	4	9	13
Nastavni kadar	94	217	311
Pravnik	92	25	117
Ostalo:			
- dipl. ekonomista	51	74	125
- dipl. kriminalista	50	23	73
- dipl. politikolog	28	31	59

U nastavku slijedi pregled uposlenih u institucijama koje se bave dječijom zaštitom na području općine Novi Grad Sarajevo:

- **Općina Novi Grad Sarajevo**: ukupno uposlenih 240[9] (81M/159Ž); broj zaposlenih na poslovima dječije zaštite u Službi za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica na poslovima dječije zaštite radi 8 (7Ž/1M) zaposlenika sa VSS; broj zaposlenih u Službi za Opštu upravu i lokalnu samoupravu i Službi za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje je 24 (6M/18Ž), dok je u Referatu za rad s nevladinim organizacijama zaposlena 1 osoba (1M); u matičnom uredu zaposleno je 6 osoba (6Ž);
- **JU Kantonalni Centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad:** uposlene trideset i tri (33) osobe: 20 (8M/12Ž) socijalnih radnika, 2 (2Ž) psihologa, 2 (2Ž) pedagoga, 4 (3Ž/1M) pravnika, 2 (2Ž) operatera, 2 administrativna radnika (2Ž) i 1 (1Ž) kurir.
- **JU Dom zdravlja Novi Grad:** ukupno zaposlenih 317 (28M/289Ž) - 20 ljekara opće prakse (1M/19Ž), 33 specijalista porodične medicine (2M/31Ž), 14 pedijatara (1M/13Ž) od kojih su 3 specijalista školske medicine, 43 doktora stomatologije (13M/30Ž), 2 specijalista dječije stomatologije (2Ž), 2 neuropsihijatra (2Ž), 8 ginekologa (3M/5Ž), 182 medicinske sestre/tehničari (12M/170Ž), 11 viših medicinskih sestara/tehničara (1M/10Ž), 2 socijalna radnika (2Ž)
- **Osnovne škole:** ukupno uposleno 838 osoba (189M/649Ž) – 7[10] socijalnih radnika (7Ž), 1 psiholog (1Ž) kao zamjena za pedagoga, 15 pedagoga (15Ž), 295 nastavnog kadra sa VŠS (60M/235Ž), 326 nastavnog kadra sa VSS (73M/253Ž), 29 nastavnog kadra sa SSS[11] (8M/21Ž), 15 direktora (12M/3Ž), 15 sekretara (1M/14Ž), 15 bibliotekara, 85 higijeničarki (85Ž), 15 domara (15M) i 20 noćnih čuvara (20M).
- **Srednje škole:** ukupno uposlenih 174 (56M/118Ž) – 3 pedagoga (3Ž), 3 psihologa (3Ž), 4 nastavni kadar sa VŠS (2M/2Ž), 129 nastavni kadar sa VSS (47M/82Ž), ostalo 35 (7M/28Ž).
- **Vrtići**: 5 državnih vrtića (Lastavica, Dunje, Zeko, Srećica i Labudovi): ukupno zaposlenih 53 (53Ž) – 1 psiholog (1Ž), 1 socijalni radnik (1Ž), 35 odgajateljica sa VŠS (35Ž) , 7 odgajateljica sa VSS (7Ž), 8 medicinskih sestara (8Ž) i 1 asistentica (1Ž).
  3 privatna vrtića (SOS Kinderdorf International, Waldorf i Bilingual): ukupno uposlenih 32 osobe (6M/26Ž) - 3 socijalna radnika (2M/1Ž), 2 psihologa (2Ž), 8 odgajateljica sa VŠS (8Ž), 3

[8] U tabeli je u orginalnoj verziji stajalo „pedijatar“, ali obzirom da je ovaj kadar deficitaran u BiH napravljena je korekcija u skladu sa navodom i podatkom J.U. Služba za zapošljavanje – Biro Novi Grad
[9] Pravilnikom o sistematizaciji predviđeno je 260 radnih mjesta
[10] 4 pripravnika i 1 radi u 3 osnovne škole
[11] U pitanju su uposleni s dugim radnim stažom

odgajateljice sa VSS (3Ž), 4 asistenta (4Ž), 1 logoped (1Ž), 7 pedagoga (1M/6Ž), 1 profesor sociologije i filozofije (1M), 1 dipl. Ekonomista (1M), 1 inžinjer elektrotehnike (1M), 1 akademski slikar (1Ž).

- **Treća PU Novi Grad** – ukupno uposlenih 253 (220M/33Ž) – 1 policijski komesar/načelnik (1M), 185 policajaca (175M/14Ž), 27 službenika/ca za građanska pitanja (20M/7Ž), 2 pravnika (2Ž), 9 ostalo (9Ž).
- **Općinski sud u Sarajevu** – 535 zaposlenih, od čega su 2 suca za maloljetnike (2M)
- **Nevladin sektor:** SOS KDI se kao neprofitna organizacija svrstava u ovaj sektor[12]; NVO „Budimo aktivni“[13] – 10 osoba (2M/8Ž) u radnom odnosu na određeno vrijeme, 5 osoba (2M/3Ž) u radnom odnosi na neodređeno vrijeme, 30 djece i mladih volontera (10M/20Ž), 30 roditelja volontera (10M/20Ž), 2 socijalna radnika, 5 psihologa, 4 pedagoga, 2 sociologa, 2 psihoterapeuta, 10 – 20 nastavnog kadra, 3-6 odgajatelja, 2 pravnika, 5 sportskih trenera i aktivista koji se angažuju po potrebi.

Općinsko vijeće Općine Novi Grad Sarajevo je na 44. sjednici, održanoj 23. jula 2008. godine, donijelo Odluku o pristupanju projektu „Grad – Općina po mjeri djeteta“. Ovom Odlukom Općina Novi Grad Sarajevo pristupa Projektu „Grad - Općina po mjeri djeteta“ zajedno sa općinama koje čine Grad Sarajevo i Gradom Sarajevom. Dugoročni cilj Projekta je uspostavljanje Grada-Općine po mjeri djeteta, što podrazumijeva uspostavljanje strategija, sistema i politika naklonjenih djeci na nivou lokalne zajednice, općine i grada i postizanje standarda za zadovoljavanje potreba djece i poštivanja njihovih prava. Kratkoročni cilj projekta je izgradnja i jačanje mehanizama i kapaciteta za zaštitu prava djeteta na lokalnom nivou.[14] 16.09.2004. godine, Općina Novi Grad Sarajevo dobila je certifikat ISO 9001:2000 i od 2003. godine je na temelju vlastitog programa prevencije narkomanije na području Općine Novi Grad Sarajevo, članica ECAD-a - „Evropska asocijacija gradova u borbi protiv zloupotrebe droga“.

Na teritoriji općine Novi Grad locirana je industrijska zona uz ulicu Džemala Bijedića koja se proteže na površini od 150.000,00 m^2. Tu su smještena privatizirana poduzeća u djelatnosti metalske industrije: tvornica „Žica“, „E-Tds“, „E-Livnica“, „E-Armature“, „Uniklima“, tekstilna industrija „Kras“ i Ind. trikotaže „Šik“, hemijska industrija „Astro“, građevinarstva „Dijamant“, saobraćaja „Cts DC“ i „Cts Mt Internacional“. Može se reći da je to „smeđa zona“ s obzirom na zastarjele kapacitete u metalskoj industriji i da su potrebna ulaganja u nove savremene proizvodne programe. U naselju Buča potok smještena je tvornica „Zrak“ na većoj površini. U ul. Halilovići su dva poduzeća za reciklažu „Trgosirovina“ i „Papir-servis“, preduzeće „Step“ u djelatnosti građevinarstva, u saobraćaju „Intereuropa Rtc“ sa carinskim skladištima, „Cementni terminal“. U Bačićima i Rajlovcu smješteni su trgovinski centri i skladišni kapaciteti: „Interex“, „Vf komerc“, „Robot komerc“, „Vepro“, „Tp DC Sarajevo“, „Podravka“. Tu je i autobaza „Centrotransovih“ preduzeća: „Cts Eurolines“ za putnički saobraćaj; „Cts Tranzit“ i „Cts Transport robe“. Ovdje su i industrijska preduzeća u djelatnosti prehrane „Sprind“ i „Brojler“. U centralnom dijelu općine nalaze se preduzeća: „Telecom inženjering“ u djelatnosti telekomunikacija; u proizvodnji građevinskih izolacionih materijala tvornica „Bitumenka“, auto saloni „Asa Pva“, „Asa Pss“, „Ford auto centar Sa“, „Neuron komerc“; trgovinski centar „Merkur“, „Gadžo Komerc“. U ovom području smještene su i agencije većih banaka „Hypo Alpe-Adria Bank“, „HVB Central profit banka“, „Raiffeisen banka“, „Volksbank“, ABS banka, Union banka. Na području općine Novi Grad Sarajevo svoje sjedište imaju KJKP Toplane Novi Grad, kao i KJKP "Gras" sa dva velika depoa (tramvajski i trolejbuski). U naselju Ali-pašino Polje i Dobrinja nalaze se dva trgovinska centra preduzeća „Merkator“, u naselju Mojmilo nalazi se Hipermarket, kao i manji biznisi trgovinske i uslužne djelatnosti smješteni u stambenim poslovnim prostorima. Na više lokacija na području općine smještena su građevinska preduzeća: „Dijamant“, „Oki“, „Euroasfalt“, te veći broj obrtničkih firmi koja se bave ovom djelatnošću. Općina Novi Grad ima 192 poslovna prostora kojima upravlja i raspolaže. Površina prostora je od 10 m^2 do 830 m^2 . Poslovni prostori nalaze se u zgradama stambeno-poslovnog karaktera i na taj način vrste djelatnosti koje se mogu obavljati u tim prostorima su limitirane. Pretežne djelatnosti su: trgovina, kancelarija-

[12] Podaci o broju uposlenih su uvršteni u pregled zaposlenih za 3 privatna vrtića
[13] Broj uposlenih je promjenjiv i u skladu s potrebom;
[14] Informacija preuzeta iz Odluke o pristupanju Projektu „Grad – Općina po mjeri djeteta“ (Službene novine KS, četvrtak 24.07.2008. godine), elektronska verzija

biro, zdravstvo, te uslužne djelatnosti. Planirano je formiranje Javnog preduzeća za upravljanje, čuvanje, održavanje objekata u vlasništvu Općine.

Po pitanju saobraćajnih veza, kroz teritoriju općine Novi Grad, i to njen centralni dio, prolaze tri saobraćajnice od interesa za Federaciju, od kojih je jedna dio magistralnog puta Sarajevo - Zenica na potezu Briješće - Semizovac, druga je Sarajevo - Ilidža - Mostar i treća Briješće - Stup - Trnovo. Također, kroz teritoriju općine Novi Grad prolaze i dvije najfrekventnije i najznačajnije saobraćajnice, jer su direktno povezane sa saobraćajnicama od interesa za Federaciju: saobraćajnica Bistrik - Dobrinja (gradska zaobilaznica - južna longitudinala) i saobraćajnica Safeta Zajke - Buča Potok - Briješće (sjeverna longitudinala).[15]

Na teritoriji općine Novi Grad Sarajevo posluju tri (3) državna preduzeća: KJKP Gras, KJKP Toplane i Centrotrans-DC, dok su ostala preduzeća privatizovana. Državna preduzeća zapošljavaju 2.350 radnika (KJKP Gras 1.945, KJKP Toplane 374 i Centrotrans-DC 33 radnika. Navedena preduzeća posluju sa gubitkom.[16]

Na području općine Novi Grad Sarajevo djeluje 26 mjesnih zajednica u 19 sjedišta. MZ se osniva kao oblik neposrednog učestvovanja građana u odlučivanju u lokalnim poslovima i istu osniva Općinsko vijeće. MZ su konstituisane u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i Statutom Općine. Nazivi MZ Općine Novi Grad Sarajevo: MZ "Staro Hrasno", MZ "Čengić Vila", MZ "Otoka", MZ "Švrakino selo I", MZ "Švrakino selo III", MZ "Švrakino selo II", MZ "Aneks", MZ "Alipašino polje A I", MZ "Alipašino polje A II", MZ "Alipašino polje B I", MZ "Alipašino polje B II", MZ "Alipašino polje C I", MZ "Alipašino polje C II", MZ "Saraj polje", MZ "Olimpijsko selo", MZ" Dobrinja A", MZ "Dobrinja B", MZ "Dobrinja C", MZ "Dobrinja D", MZ "Buća potok", MZ "Dolac", MZ "Alipašin Most II", MZ "Alipašin Most I", MZ "Briješće", MZ "Naselje“, MZ "Dobroševići".[17]

Općina Novi Grad Sarajevo raspolaže dokumentom „Strategija razvoja općine Novi Grad Sarajevo do 2015. godine“. Izradu navedene Strategije finansijski je podržala SERDA-Sarajevska regionalna razvojna agencija. Cilj izrade dokumenta Strategija razvoja općine Novi Grad Sarajevo do 2015. godine (SPRONG) je da osigura strateški okvir u planiranju i provođenju prioriteta za integrisani razvoj općine, te na taj način kreira ugodan ambijent za življenje stanovnika općine i za poslovanje poduzetnika.

U 2008. godini Općina Novi Grad Sarajevo je dobila još jedan strateški dokument „Strategija za mlade Općine Novi Grad Sarajevo do 2012. godine“. Strategija za mlade je rezultat utvrđenih potreba u saradnji sa ciljanom grupom (mladi) iz šire zajednice koja je u uskoj vezi sa Strategijom razvoja Općine Novi Grad Sarajevo do 2015. godine. Proces izrade Strategije za mlade općine Novi Grad Sarajevo vodio se principom da se strategija radi u saradnji sa zajednicom.[18]

U 2008. godini također je usvojen i Akcioni plan lokalnog ekonomskog razvoja općine Novi Grad Sarajevo za period od 2009. do 2012. godine. Općina Novi Grad je u partnerstvu sa poslovnim, nevladinim i vladinim sektorom pristupila izradi ovog Akcionog plana. Lokalni ekonomski razvoj (LER) predstavlja proces putem kojeg lokalne vlasti, zajedno sa lokalnim partnerima (drugim javnim organizacijama, preduzećima i nevladinim sektorom) razvijaju bolje poslovno okruženje, te na ovaj način stvaraju uslove za proces ekonomskog rasta i stvaranja novih radnih mjesta. U ovom procesu vodeću ulogu ima privatni sektor, od kojeg sve grupe u zajednici imaju korist.[19]

U aprilu 2005. godine usvojen je i Lokalni akcioni plan za okoliš Općine Novi Grad Sarajevo za period 2005-2015 (LEAP). LEAP predstavlja proces pripreme i realizacije strateškog dokumenta na lokalnom nivou, koji tretira sva pitanja vezana za kvalitet okoliša i kvalitet življenja u njemu.[20]

[15] Podaci preuzeti iz „Strategija razvoja općine Novi Grad Sarajevo do 2015. godine“
[16] Podaci preuzeti iz „Informacija o poslovanju privrede na području općine Novi Grad Sarajevo u 2008. godini“
[17] Informacija preuzeta sa zvanične web stranice Općine Novi Grad Sarajevo, http://www.novigradsarajevo.ba
[18] Informacija preuzeta iz dokumenta „Strategija za mlade općine Novi Grad Sarajevo do 2012. godine“.
[19] Informacija preuzeta iz uvodnog dijela dokumenta „Akcioni plan lokalnog ekonomskog razvoja općine Novi Grad Sarajevo za period od 2009. do 2012. godine“
[20] Informacija preuzeta iz uvodnog dijela dokumenta „Lokalni akcioni plan za okoliš općine Novi Grad Sarajevo za period 2005.-2015.

Podrška mladima i djeci u cilju kvalitetnog provođenja slobodnog vremena omogućena je putem različitih sportskih aktivnosti u općini Novi Grad koje nude mnogobrojni sportski centri i klubovi: SC „Braća Kadić“ i SC „SRCE“, Olimpijski bazen na Otoci, dvije (2) sportske dvorane: „Ramiz Salčin“ (Olimpijska dvorana) na Alipašinom polju i na Dobrinji „Merkator“, kao i 53 igrališta za djecu pogodna za održavanje takmičenja u malom nogometu, košarci, odbojci na pijesku i boćanju. Centar za mlade je u fazi pripreme. Na području općine Novi Grad Sarajevo nalaze se sljedeći kulturni centri: KC „Dobrinja“, 3 Doma kulture (Reljevo, Dobrošević, Švrakino Selo), Multimedijalna sala Općine Novi Grad Sarajevo, Vila Hadžihalilović na Saraj Polju. Općinska administracija nema radno mjesto predviđeno za osobu koja bi koordinirala saradnju sa djecom i omladinom. Međutim, Općina Novi Grad ima Komisiju za pitanja mladih koja djeluje pri Općinskom vijeću. Pri Kabinetu Općinskog načelnika postoji Savjetodavni odbor mladih.

Socijalni sektor

Na području Kantona Sarajevo socijalna zaštita i briga se provodi putem JU Kantonalni centar za socijalni rad. Cilj ove ustanove je da svim građanima koji se nađu u stanju potrebe za odgovarajućom mjerom, uslugom i oblikom socijalne i porodične zaštite obezbijedi da pod jednakim uslovima, a u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima, ostvare svoja prava. Kantonalni centar za socijalni rad djeluje putem osam (8) Službi socijalne zaštite i dva odjeljenja sa tri (3) stručne cjeline: opšti socijalni rad i trijaža; brak, porodica i zaštita prava djeteta; zaštita djece i omladine sa poremećajima u ponašanju i članova porodice. Služba socijalne zaštite Općine Novi Grad Sarajevo pruža usluge socijalne i porodične zaštite na teritoriji ove općine u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom FBiH (Službene novine FBiH 36/99; 54/04; 39/06;14/09), te Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo 16/02; 8/03; 2/06;21/06), kao i u skladu s ostalim važećim zakonskim i podzakonskim aktima. Na osnovu podataka Službe socijalne zaštite Novi Grad, broj socijalnih radnika na području ove općine je mali, obzirom da na jednog socijalnog radnika dolazi 9 367 stanovnika. Služba nema prilagođen pristup za osobe sa invaliditetom, te posjeduje vozilo za odlazak na teren, kao i aktivnu bazu podataka u kojoj se evidentiraju maloljetnici koji pripadaju rizičnoj populaciji. SOTAC baza se samo koristi za isplatu invalidnina, dok je njena primjena u cilju evidentiranja npr. djece korisnika, neprikladna.

Uposlenici Službe socijalne zaštite su pohađali seminare u posljednje dvije godine u različitom trajanju. Seminari su bili vezani za oblast porodično-dječijeg savjetovanja - realitetna terapija (u trajanju od četiri godine), pravo na obiteljski život – međunarodni instrumenti i njihova primjena u predmetima starateljstva (u trajanju od 20 dana). Po pitanju specifičnih tema seminara/treninga, uposlenici ove Službe su se educirali na teme rada s nasilnikom – grupe samopomoći koje se kontinuirano organizuju i seminar iz oblasti alkohologije. Po pitanju rada u zajednici, uposleni Službe socijalne zaštite u sklopu svog opisa posla odlaze na teren i kao prioritetno pitanje pokrivaju nasilje u porodici. Saradnja s drugim institucijama/organizacijama je zadovoljavajuća i odvija se na relaciji Služba socijalne zaštite i škole, policija, zdravstvene institucije i NVO-i. Služba socijalne zaštite Novi Grad je također navela podatak da cca. 30% stanovništva ove općine prima određenu vrstu novčane pomoći.

Obzirom da Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica Općine Novi Grad Sarajevo vodi upravni postupak za ostvarivanje prava na dodatak na djecu u prvom stepenu, prema podacima ove Službe u mjesecu maju 2009. godine 8 039 (4 490 osnovni d.d., 3 549 uvećani d.d.) djece je koristilo pravo na dječiji dodatak, dok je u mjesecu junu iste godine registrovano 8 087 (4 515 osnovni d.d., 3 572 uvećani d.d.) djece koja su ostvarivala pravo na dječiji dodatak. Obzirom da ova Općinska služba također vodi upravni postupak za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za zaposlene i nezaposlene majke porodilje u prvom stepenu, u junu mjesecu 2009. godine novčanu naknadu je primilo 538 porodilja sa Biroa za zapošljavanje, te 504 porodilje iz radnog odnosa. U istom mjesecu utvrđeno je pravo na jednokratnu pomoć za 22 novorođene djece. Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica Općine Novi Grad Sarajevo vodi upravni postupak za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu po osnovu ostvarenog prava na dodatak na djecu. Prema podacima ove službe na evidenciji se trenutno nalazi ukupno 259 djece do petnaest

godina (132M/127Ž), koja ostvaruje ovo pravo. Navedena služba također vodi i upravni postupak za ostvarivanje prava na porodičnu invalidninu CŽR za djecu do osamnaest godina, i na evidenciji se trenutno nalazi ukupno 7 djece (2M/5Ž), pri čemu su 6 djece suuživaoci sa roditeljima, braćom i sestrama i primaju invalidninu u iznosu od 155,08 KM mjesečno, odnosno, 1.861 KM godišnje. Jedno dijete je nosioc porodične invalidnine CŽR i prima invalidninu u iznosu od 242,50 KM mjesečno, odnosno, 2.910,00 KM godišnje. Iz budžeta KS u ovu namjenu mjesečno se izdvaja 1.173 KM, odnosno, 14.076 KM godišnje. Općina Novi Grad Sarajevo je u Nacrtu budžeta za 2010. godinu, predvidjela sredstava u iznosu od 250.000,00 KM za program participacije u liječenju teško oboljelih. Prema podacima općinske Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica, korisnici ovog tekućeg granta su 30 djece (15M/15Ž) do 15 godina.

Prema podacima Služba za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje Općine Novi Grad Sarajevo, na području općine Novi Grad Sarajevo 210 romske djece pohađa osnovno obrazovanje u 11 osnovnih škola, dok u tri srednje škole nije upisano niti jedno romsko dijete. Kada su u pitanju podaci o romskoj populaciji na području ove općine, istaknuto je da se evidencije o korisnicima određenih oblika socijalne zaštite ne vode po principu nacionalne pripadnosti.

Obrazovni sektor

Na području općine Novi Grad Sarajevo oblast predškolskog obrazovanja je zastupljena kroz djelovanje 5 državnih vrtića (Lastavica, Dunje, Zeko, Srećica i Labudovi) koji pripadaju JU „Djeca Sarajeva, kao i pet (5) privatnih vrtića (Waldorf, Blooming Child, SOS Kinderdorf, Bilingual Nursery School i Happy House). U okviru rada JU „Djeca Sarajeva“ na području općine Novi Grad Sarajevo obuhvaćeno je 703 djece, od kojih je 63 djece s posebnim potrebama. Privatni vrtić SOS KDI pruža usluge za 101 dijete predškolskog uzrasta (3-6 godina), kao i za 35 predškolske i školske djece putem logopedskih tretmana. Procjenjuje se da je jako mali broj djece obuhvaćen predškolskim odgojem i obrazovanjem što je uzrokovala nepovoljna mreža teritorijalnog rasporeda ustanova, nezaposlenost roditelja, nemogućnost plaćanja i puno stanovništava koje je na granici siromaštva. Na osnovu navedenog moguće je očekivati probleme pri realizaciji zakonske odredbe obaveznog boravka djece u predškolskim ustanovama prije upisa u prvi razred osnovne škole, što je predviđeno u školskoj 2010/2011. godini. U okviru realizacije projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“, OUO općine Novi Grad Sarajevo odlučio je se za implementaciju Akcionog plana razvoja mehanizma monitoringa upisa u osnovne škole, 2009-2010. u okviru kojeg se prikupljaju podaci o djeci 0-6 godina na području općine, i čiji primarni zadatak je monitoring realizacije osnovnog prava djeteta - prava na obrazovanje. Navedeni Akcioni plan predviđa saradnju sa vrtićima na području općine i pouzdan uvid u broj djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem, odnosno broj djece koja žive na području općine Novi Grad Sarajevo, a nisu obuhvaćena predškolskim obrazovanjem.

Na području općine Novi Grad Sarajevo oblast osnovnog obrazovanja zastupljena je kroz djelovanje 15 osnovnih škola:

01. OŠ „Ćamil Sijarić“
02. OŠ „Avdo Smailović“
03. OŠ „Aleksa Šantić“
04. OŠ „Behaudin Selmanović“
05. OŠ „Umihana Čuvidina“
06. OŠ „Sokolje“
07. OŠ „Dobroševići“
08. OŠ „Skender Kulenović“
09. OŠ „Al'Walidein Gazzaz“
10. OŠ „Osman Nakaš“
11. OŠ „Mehmedalija Mak Dizdar“
12. OŠ „Meša Selimović“
13. OŠ „Fatima Gunić“
14. OŠ „Džemaludin Čaušević“
15. OŠ „Osman Nuri Hadžić“

U školskoj 2008-2009. godini, na području općine Novi Grad Sarajevo osnovnu školu pohađalo je 11411 učenika/ca (devetogodišnje obrazovanje: 5 526 učenika; osmogodišnje obrazovanje: 5.885 učenika), koji su raspoređeni u 462 odjeljenja. Prosječan broj učenika po odjeljenju je 24,4 učenika i različit je od škole do škole tako da je najmanji u OŠ"Osman Nuri Hadžić" i iznosi 21,5 učenika po odjeljenju, a prosječno najbrojnija odjeljenja su u OŠ „Dobroševići" i iznosi 27,5 učenika po odjeljenju.

Prema podacima Službe za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje Općine Novi Grad Sarajevo, u školskoj 2009/2010. godini na području općine Novi Grad Sarajevo osnovnu školu pohađa 11 203 djece (5774M/5429Ž). Broj prvačića upisanih u istoj školskoj godini iznosi 1143 (584M/559Ž).

Sve osnovne škole na području općine Novi Grad Sarajevo vode evidenciju o upisanim učenicima putem EMIS programa. Po pitanju sveobuhvatne elektronske baze podataka o svoj djeci koja se trebaju upisati u prvi razred osnovne škole, ista nažalost ne postoji. Vrtići pojedinačno i u elektronskoj verziji raspolažu podacima o svojim korisnicima, ali se isti ne koriste u vidu zajedničke baze podataka djece koja pohađaju privatne i državne vrtiće na području općine i koja se upisuju u prvi razred osnovne škole. Ako se uzmu u obzir socijalne karte učenika u osnovnim školama dolazi se do sljedećih podataka: 1294 učenika su iz nepotpunih porodica (28 djece bez oba roditelja, 104 djece bez majke, 482 djece bez oca i 680 djece razvedenih roditelja). Broj učenika koji stanuju kod staratelja je 111, a 61 učenik stanuje u ustanovi za socijalnu zaštitu. Broj učenika koji su u stanju socijalne potrebe je 1161 i to je 10,3% u odnosu na ukupan broj učenika koji pohađaju osnovne škole na području općine Novi Grad Sarajevo. Broj učenika sa posebnim potrebama je 278 i isti pohađaju nastavu sa ostalom djecom u osnovnim školama.[21] Kada je u pitanju mobilni tim za inkluzivnu nastavu, od petnaest (15) osnovnih škola, samo pet (5) (OŠ „Avdo Smailović", OŠ „Aleksa Šantić", OŠ „Fatima Gunić", OŠ „Osman Nuri Hadžić") ima mobilni tim u slijedećem sastavu: nastavnik, direktor, pedagog, roditelj i predstavnik/ca ispred Centra „Vladimir Nazor". OŠ „Aleksa Šantić" je jedina osnovna škola na području općine koja provodi predškolske programe. Od postojećih petnaest (15) osnovnih škola, samo 3 osnovne škole (OŠ „Al'Walidein Gazzaz, OŠ „Aleksa Šantić" i OŠ „Ćamil Sijarić") imaju produženo dnevno zbrinjavanje za učenike/ce.

Na području općine Novi Grad Sarajevo srednje obrazovanje je zastupljeno kroz djelovanje tri (3) srednje škole:

- Srednja elektrotehnička škola
- Gimnazija Dobrinja
- MSŠ Peta gimnazija i birotehnička

U ove tri srednje škole u školskoj 2008-2009. godini nastavu je pohađalo 1664 (1.063M/,601Ž), dok je taj broj u školskoj 2009/2010. godini 1665 (1063M/602Ž). Broj nastavnog osoblja u sve tri srednje škole je 134 (43M/91Ž). Rukovodećeg osoblja je 16 (14Ž/2M). Broj ostalog osoblja je 34 (25Ž/9M). Dvije žene su na poziciji direktorice škole i jedan muškarac je na poziciji direktora škole. Žene u sve tri srednje škole obavljaju posao pedagoga, i isto je i sa poslovima sekretara škole. Ukupan broj zaposlenih u tri srednje škole je 184 (130Ž/54M). Vrlo loše uslove za rad i odvijanje nastave imaju Gimnazija Dobrinja, koja nastavu izvodi u poslovnim prostorima na više lokacija, i V Gimnazija koja radi u dijelu objekta OŠ "Fatima Gunić" sa nedovoljnim uslovima za normalno odvijanje nastave.

Srednje škole posjeduju vlastitu evidenciju o učenicima. Svake godine PPZ kantona Sarajevo srednjim školama prije upisa u prvi razred srednje škole dostavlja broj svršenika osnovnih škola. Također, sve srednje škole, isto kao i osnovne škole, podatke o učenicima za vrijeme njihovog srednjeg obrazovanja unose u EMIS program. Osnovne i srednje škole ne posjeduju podatke o tome koji broj njihovih učenika nastavi sa srednjoškolskim obrazovanjem, niti na visokoškolskim ustanovama. Predstavnici srednjih škola su kao prioritete edukacije naveli sljedeća područja: inkluzija u školi, pisanje projekata, informatičko obrazovanje, međuljudski odnosi, komunikacija, nošenje sa stresom, „mobbing" na radnom mjestu, itd.. Iako je određen broj mladih sa posebnim potrebama

[21] Izvor podataka: Općina Novi Grad Sarajevo

uključen u srednje obrazovanje (njih sedam), srednje škole nemaju posebne programe za navedene učenike i nisu dovoljno obučeni za rad sa djecom/mladima sa posebnim potrebama, te su izrazili želju za dodatnim edukacijama.[22]

Oblast visokoškolskog obrazovanja na području općine Novi Grad Sarajevo obuhvaćena je Franjevačkim teološkim fakultetom, dok se svi ostali fakulteti, koje pohađaju studenti sa područja općine Novi Grad Sarajevo, nalaze na području drugih općina.

Prema službenoj evidenciji korisnika dječijeg dodatka Općine Novi Grad, na području ove općine registrovano je 899 (342M/557Ž) studenata/kinja, ali ne postoji evidencija o ukupnom broju studenata na području općine Novi Grad Sarajevo.

Zdravstveni sektor

Na području općine Novi Grad Sarajevo primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu pruža D.Z. Novi Grad i to na 2 lokaliteta: Otoka i Saraj Polje i više područnih ambulanti. Nosioci bolničkog liječenja su UKC Koševo i Opća bolnica „Dr. Abdulah Nakaš“, smješteni na području općine Centar. Prema podacima Sektora pravnih kadrovskih i opštih poslova, OJ D.Z. Novi Grad, JU Dom zdravlja KS, ukupan broj djece korisnika zdravstvene zaštite ambulanti u gradskom području je sljedeći: djeca predškolskog uzrasta – 8254 i djeca školskog uzrasta – 11 862, što ukupno čini 20 116 djece školskog i predškolskog uzrasta.

Prema podacima istog izvora i procjeni broja stanovnika od 123 200 na području općine Novi Grad Sarajevo, broj doktora svih specijalnosti (primarna i sekundarna zdravstvena zaštita) na 1000 stanovnika je 1,1. Broj medicinskih sestara/medicinskih tehničara (primarna i sekundarna zdravstvena zaštita) na isti broj stanovnika iznosi 2,25, dok je na 1000 stanovnika broj socijalnih radnika zaposlenih u Domu zdravlja 0,032. Broj psihologa na 1000 stanovnika je 0,032, dok je broj defektologa na 1000 stanovnika najmanji i iznosi 0,0081. Posljednji podatak je vezan za činjenicu da je u zdravstvenoj ustanovi D.Z. Novi Grad zaposlen samo jedan defektolog. Imajući u vidu da je u Domu zdravlja Novi Grad zaposleno 11 pedijatara i 3 specijalista školske medicine, te da je na području ove općine na osnovu podatka ove zdravstvene ustanove registrovano 20.216 djece školskog i predškolskog uzrasta, kao i djece sa posebnim potrebama, na 1000 djece raspoređen je 0,6925 pedijatar.

Porodična medicina se provodi u lokalnoj zajednici kroz djelovanje dvadeset i osam (28) ambulanti: trinaest (13) ambulanti porodične medicine, dvije (2) pedijatrijske ambulante kao i dvije (2) ambulante školske medicine, osam (8) ambulanti stomatologije, dvije (2) ambulante ginekologije i jedna (1) ambulanta centra za mentalno zdravlje. U sklopu zdravstvene ustanove djeluje i patronažna služba sa dvanaest (12) patronažnih sestara.

Sestre Patronažne službe J.U. Zavoda za zdravstvenu zaštitu žena i materinstva Kantona Sarajevo, obavljaju bivalentnu patronažnu službu i posjećuju tj. obilaze majku i bebu do mjesec dana po izlasku iz bolnice. Patronažne sestre su u obavezi da majku i bebu obiđu najmanje tri do pet puta, a nekada i više zavisno od slučaja. Patronažna služba Zavoda uvezana je sa Porođajnim odjeljenjem GAK-a i Opće bolnice „Dr. Abdulah Nakas“, tako da svaki dan dobija informaciju o broju porođaja i spisak porođenih žena. Prema podacima ove službe u 2008. godini na području općine Novi Grad Sarajevo ukupno je izvršeno 1025 prvih patronažnih posjeta porodiljama i 2812 ponovnih patronažnih posjeta porodiljama.

Zdravstvene ustanove na području općine Novi Grad Sarajevo imaju prilagođene pristupe za djecu/osobe sa invaliditetom. Međutim, pedijatrijska služba nije opremljena u skladu s principom „prijatelji djece“. Zdravstvene ustanove imaju fizički odvojene prostorije za pružanje usluga za djecu i raspolažu opremom za hlađenje, koja služi za transport i čuvanje medikamenata. Također, zdravstvene ustanove raspolažu vozilima za rad patronažne službe, odnosno, za terenski rad, ali nemaju aktivne elektronske baze podataka o djeci.

[22] Informacija preuzeta iz dokumenta „Procjena situacije u sferi dječije zaštite, Općina Novi Grad Sarajevo“, juli, 2009. str. 21

U cilju poboljšanja usluga za zdravlje djece i žena, istaknuti su sljedeće oblasti: oprema, profesionalni razvoj, saradnja sa drugim sektorima, ali i saradnja sa zajednicom i pacijentima, a posebno je naglašena potreba stalne edukacije koja je neophodna u medicini.

Zdravstvene ustanove na području općine Novi Grad Sarajevo imaju posebne programe sa fokusom na djecu/žene/porodice, koji se ogledaju u posjetama patronažnih sestara porodici, djeci, vrtićima, školama i porodiljama. Navedene ustanove također imaju programe promocije zdravlja, preventivne programe, programe o higijensko-zdravstvenim mjerama i po potrebi posebne programe za udaljena područja, kada se formira mobilni tim (npr. u slučaju epidemija).

Zdravstvene ustanove rade s civilnim društvom i volonterima, sarađuju s CSR i policijom (sa MUP-om i Centrom za socijalni rad preko socijalnih radnika), kada je utvrđeno zlostavljanje i nasilje nad ženama i djecom. U saradnji s Trećom PU Novi Grad kreirana je otvorena linija. Zvanična saradnja između zdravstvenih ustanova i matičnim uredima po pitanju upisa u matične knjige ne postoji, ali doktori i medicinske sestre koji uoče da dijete nema rodni list, daju uputstva za upis u matične knjige rođenih.

Policija

Prema organizacionoj strukturi, Uprava policije Kantona Sarajevo ima 5 policijskih uprava, od kojih se Treća Policijska uprava nalazi u općini Novi Grad Sarajevo i odgovorna je za sigurnost na području ove općine. Prema podacima Treće uprave policije, 1,4 % zaposlenih PU Novi Grad pokriva 1000 stanovnika (procjena zaposlenih u omjeru s brojem stanovnika općine Novi Grad Sarajevo). Treća PU ima pristupnu rampu za djecu/osobe sa invaliditetom. Međutim, PU Novi Grad nema odvojene prostorije za rad sa maloljetnicima, ali su aktivnosti oko pripremanja iste u toku. PU Novi Grad je adekvatno opremljena čime je omogućeno pružanje potrebnih usluga maloljetnim licima. Aktivne elektronske baze podataka o djeci nažalost ne postoje.

Treća PU je istakla potrebu za edukacijama koje bi se bavile tehnikom rada sa maloljetnicima i edukaciju za obaveze policajaca u odnosu na žrtve/maloljetnike. Također je kao prioritet navedeno da je neophodna oprema (informatička oprema – server, za kreiranje baze podataka; video kamere za kancelariju za maloljetnike i audio-video uređaji, igračke). Po pitanju saradnje sa zajednicom i roditeljima, istaknuto je da je neophodno organizovati zajedničke treninge sa svim zainteresiranim subjektima u lokalnoj zajednici (mediji, roditelji, škole, soc. radnici, zdravstveni radnici, pedagozi, psiholozi i sl.).

Kao poseban program sa fokusom na djecu, Treća PU organizuje predavanja u osnovnim školama i mjesnim zajednicama. Također su zastupljeni programi promocije saradnje policije i lokalne zajednice, kao i preventivni programi. Treća PU je uključena u programe maloljetničke delinkvencije, narkomanije, bezbjednost saobraćaja i sl. i sarađuje u kontinuitetu sa školama, centrom za socijalni rad, centrom za mentalno zdravlje, Općinom i zdravstvenim ustanovama. Po pitanju policije u zajednici, određeni su službenici koji rade samo po programu RPZ-a u saradnji sa Švicarskom agencijom za razvoj i saradnju. Iako Treća PU radi sa civilnim društvom i volonterima, ova saradnja je ocjenjena kao nedovoljna. Prioritet koji je istaknut na terenu je zlostavljanje žena i djece. Saradnja s Centrom za socijalni rad i zdravstvenim ustanovama se uspostavlja kada je utvrđeno zlostavljanje i nasilje nad ženama i djecom. U ovoj saradnji se pruža pomoć žrtvama (psihološka pomoć), smještaj u „Sigurnu kuću“, te je istaknuto da je navedena saradnja jako dobra. MUP KS - Odjeljenje za pravne poslove i inspekcijski nadzor sarađuje sa matičnim uredima.

Općinski sud u Sarajevu

Općinski sud u Sarajevu danas ima ukupno 13 sudskih odjeljenja i 10 pisarnica. Sudska odjeljenja su kako slijedi: krivično odjeljenje, parnično odjeljenje, porodično odjeljenje, vanparnično odjeljenje, privredno odjeljenje, zemljišnoknjižno odjeljenje, izvršno odjeljenje, odjeljenje za rješavanje sporova male vrijednosti, odjeljenje za rješavanje sporova po vjerodostojnoj ispravi, prekršajno odjeljenje sa sjedištem u Općinskom sudu u Sarajevu, prekršajno odjeljenje Centar, prekršajno odjeljenje Stari

Grad, odjeljenje registra za upis pravnih lica.

Porodično odjeljenje

Porodično odjeljenje Općinskog suda u Sarajevu formirano je 1.01.2008. godine. U ovom odjeljenju se obavljaju poslovi suđenja iz porodično-pravne oblasti, u okviru nadležnosti suda utvrđene Porodičnim zakonom, s tim što odjeljenje i dalje sudi predmete Parničnog odjeljenja. Od 25.02.2008, Porodično odjeljenje je uvezano u CMS[23] sistem. Nadležnosti porodičnog odjeljenja Općinskog suda u Sarajevu su da sudi u postupcima razvoda, poništenja, utvrđenja braka; povjere djece; izdržavanja djece; izdržavanje bračnih/ vanbračnih partnera; utvrđivanje međusobnih odnosa i ličnih veza djece i roditelja; utvrđenja očinstva/ materinstva; osporavanja očinstva/ materinstva; imovinski odnosi bračnih/ vanbračnih partnera; postupanje po privremenim mjerama.[24]

Prema podacima dostavljenim od strane Općinskog suda u Sarajevu, ova ustanova zapošljava 535 osoba, od kojih su samo dvije (2) osobe sudije za maloljetnike. Za period od 1.01.2009. – 30.05.2009, Općinski sud je obradio 24 predmeta pri kojima su izrečene odgojne mjere za 29 maloljetnika (29M) (napomena: u okviru jednog predmeta moguće je tretirati više osoba).

Pravobranilaštvo Općine Novi Grad Sarajevo

Nakon donošenja Odluke o osnivanju Pravobranilaštva Općine Novi Grad Sarajevo (Službene novine KS broj: 14/01), Općinsko vijeće je izabralo Općinskog pravobranioca koji je u skladu sa propisima uredio djelokrug rada pravobranilaštva počev od kadrovske strukture do stvaranja pretpostavki za efikasan rad. Osnovna zadaća pravobranilaštva je zaštita imovine odnosno imovinskih interesa Općine Novi Grad Sarajevo, te zaštita imovine pravnih lica koje osniva Općina kao i drugi poslovi koji su navedeni u odluci o osnivanju pravobranilaštva. Uposlenici Pravobranilaštva (1 pravobranilac, 1 diplomirani pravnik kao stručni suradnik, 1 administrativni radnik) redovno prisustvuju raznim edukacijama, seminarima, obukama organizovanim kako od strane domaćih, tako od strane međunarodnih institucija, a sve u cilju poboljšanja kvaliteta rada.[25]

Nevladin sektor

Prema podacima Općine Novi Grad Sarajevo, na teritoriji ove općine registrovano je 119 nevladinih organizacija kako slijedi: oblast kultura i umjetnost: 8; sport i rekreacija: 60; obrazovanje: 14; socijalna zaštita i ljudska prava: 12; okoliš: 3; lokalna zajednica i stambeni poslovi: 2, pravo i politika: 1, gender: 1, mladi i voloneri: 1, religija: 1, ostali: 16. Sljedeće nevladine organizacije se na direktan ili indirektan način bave pitanjima dječije zaštite: Fond za brigu o djeci bez roditelja, „Dje-Ca - Dječije carstvo“ – Udruženje za zaštitu i sigurnost djece, SOS Kinderdorf International, Udruženje roditelja i prijatelja za pomoć osobama sa mentalnom retardacijom na području Kantona Sarajevo „OAZA“, Udruženje Majki djece sa posebnim potrebama „Radost života“, Udruženje za kreativni odgoj djece i mladih "*LAN*", Udruženje Dječiji hor „Vesela djeca“, Udruženje „Budimo aktivni“, Udruženje HO „Altius“ itd.

Općina Novi Grad Sarajevo je dodijelila prostor sljedećim NVO-ima koji se bave participacijom djece i mladih: „Oaza“, „Radost života“, „Altius“, „Novotni“- Udruženje koje okuplja djecu sa cerebralnom paralizom. Svake godine Općina Novi Grad Sarajevo iz vlastitog Budžeta izdvaja sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija. Prema Nacrtu budžeta Općine Novi Grad Sarajevo za 2010. godinu, grantovi za projekte nevladinih i neprofitnih organizacija planirani su u iznosu od 250000 KM.

U Općini Novi Grad Sarajevo također je potpisan Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog Načelnika i nevladinih/neprofitnih organizacija koje djeluju na području općine Novi Grad Sarajevo.

[23] Case Management System (CMS) - Sistem upravljanja predmetima ima za svrhu potpunu automatizaciju procesa rada u sudovima i tužilaštvima za sve profile zaposlenih što će omogućiti veću efikasnost i transparentnost u radu osoblja, te praćenje statističkih podataka i izvještavanje, kako na nivou pojedinačnih sudova, kantona/okruga, entiteta te na nivou cijele države

[24] Informacija preuzeta sa web stranice http://www.oss.ba

[25] Informacija preuzeta sa web stranice Općine Novi Grad Sarajevo

Sporazum između potpisnika ovog sporazuma predstavlja njihovo opredjeljenje da se, dugo vremena podržavani rad i razvoj nevladinog sektora na ovoj teritoriji, uredi ovim aktom u cilju da se, na osnovama zajedničkih vrijednosti koje ostvaruje nevladin i javni sektor, uspostave jasne, efikasne i transparentne procedure međusobne saradnje i partnerstva.[26]

Sportska udruženja

Na području općine Novi Grad Sarajevo djeluju, između ostalih, sljedeća sportska udruženja: Savez za sport i rekreaciju invalida općine Novi Grad, Karate klub „Frenki", Karate klub „Olimp", Karate klub „Novi Grad", Košarkaški klub „Novi Grad", Tekwan-do klub „Novi Grad", Košarkaški klub „Pravi put – Realway", Klub borilačkih vještina „Dragon", Karate klub „Novi Grad", FK „Saobraćajac", FK „Vojnik", FK „Dobrinja", FK „Biser", Rukometni klub „Olimpik", FK„Mladost", FK „Selekt", Karate klub „IPPON", Udruženje Odbojkaška akademija „SMEČ", Rukometni klub „Olimp", Boćarski klub „Bosna", Klub borilačkih vještina „Braća Kadić", Stonoteniski klub „Aladža", Škola fudbala „Novi Grad", KRG „Olimpik", itd. U okviru podrške sportskim aktivnostima za djecu, Općina Novi Grad Sarajevo u Nacrtu budžeta za 2010. godinu ima predviđenu budžetsku liniju u iznosu od 50000 KM namijenjenu za finansiranje projekta za obuku neplivača osnovnih škola sa područja ove općine. Ovaj projekat se sprovodi već dvije godine i do sada je obuhvatio oko 1000 djece (npr. u 2008. godini grant je iznosio 25000 KM). Projekat je pokrenut nakon što je ustanovljeno da su na području ove općine 70% djece osnovnih škola neplivači. Cilj projekta je da do 2012. godine sva djece osnovnih škola općine Novi Grad Sarajevo budu plivači.

Kulturno-umjetnička društva

Na području općine Novi Grad Sarajevo djeluju sljedeća kulturno-umjetnička društva: KUD „Gajret", BKD „Dobrinja 93", KUD „Daire", KUD „Saobraćajac", HOR „Vesela djeca", KUD „Bulbul", Udruženje „Face", itd. U okviru budžeta za 2009. godinu, Općina Novi Grad Sarajevo ima predviđenu liniju u iznosu od 150 000 KM, koja je namjenjena tekućim grantovima za podršku sportskim klubovima i KUD-ovima.

Privatni sektor

Na području općine Novi Grad Sarajevo djeluje privatni sektor, ali nisu poznate informacije o uključivanju ovog sektora u finansiranju oblika dječije zaštite. Prema podacima Fonda za brigu o djeci bez roditeljskog staranja, počevši od 2006. godine do danas, privatnici godišnje stipendiraju po petoro (5) djece. Saradnja s privatnim sektorom je okarakterisana kao nedovoljna, te je iz tog razloga u budućnosti potrebno unaprijediti istu, kako bi se i privatni sektor maksimalno uključio u pružanju podrške socijalnoj inkluziji vulnerabilnih grupa djece.

2.2 Identifikacija problema/pojava dječije zaštite

U skladu s prikupljenim podacima, izvršenom procjenom i analizom situacije, utvrđeni su sljedeći ključni problemi u sferi dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo:

- Nedovoljna podrška viših nivoa vlasti u smislu pružanja finansijske podrške usmjerene ka sve izraženijim potrebama dječije zaštite na lokalnom nivou;
- Decentraliziran i fragmentiran sistem dječije zaštite u FBiH, koji je finansiranje i bliže uređivanje ove oblasti prenio na nivo kantona, što je rezultiralo postojanjem različitih pristupa u ostvarivanju određenih prava i različitim novčanim naknadama po kantonima ili potpunim izostankom istih;
- Nedovoljan senzibilitet donosioca odluka na višim nivoima vlasti za potrebe ranjivih grupa djece;
- Nedovoljno razvijen informativni sistem u smislu nepostojanja elektronskih baza podataka o ranjivim grupama djece;
- Nedovoljna angažiranost društvene zajednice u rješavanju prioritetnih potreba ranjivih grupa djece;
- Nedovoljno zapošljavanje stručnog kadra uprkos izraženim potrebama u oblasti dječije zaštite;

[26] Sporazum između Općinskog vijeća, Općinskog Načelnika i nevladinih/neprofitnih organizacija Općine Novi Grad Sarajevo

- Nedovoljna saradnja vladinih ustanova i nevladinih organizacija, kao i nedostatak međusobnog informisanja;
- Izostanak koordinacije nevladinih organizacija u aktivnostima u oblasti dječije zaštite;
- Nedovoljna edukacija profesionalaca na primjeni i praćenju naučnih metoda, kao i nedovoljno tehničkih sredstava u sferi dječije zaštite;
- Nedovoljan broj centara za mlade koji bi okupljali djecu i mlade i nudili programe za kvalitetno i kreativno provođenje slobodnog vremena;
- Nepostojanje dnevnog centra za zbrinjavanje i rad sa djecom iz ranjivih grupa;
- Nedovoljan broj posebno usmjerenih programa podrške ranjivim grupama djece;
- Nedovoljni kapaciteti (materijalni i ljudski) u ustanovama/organizacijama koje se bave pitanjima dječije zaštite i koje rade direktno s djecom;
- Nedovoljna osviješćenost roditelja po pitanju njihovog učešća u kreiranju i donošenju zakona;
- Potreba za formiranjem općinske komisije/tijela/odbora pri Kabinetu načelnika, koja bi se isključivo bavila pitanjima i razvojem dječije zaštite;
- Nepovoljan položaj porodica s djecom, posebno porodica u kojima su roditelji nezaposleni;
- Nedovoljna podrška medija u cilju promovisanja prava djeteta i isticanja pozitivnih i edukativnih primjera;
- Postojanje predrasuda o i etiketiranje djece iz ranjivih grupa, kao i njihovih roditelja/staratelja.

U provedenim procesima, i uz korištenje HRBAP metodologije, utvrđene su sljedeće socijalno isključene grupe[27] u Općini Novi Grad Sarajevo:

- Djeca u sukobu sa zakonom
- Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju)
- Djeca sa posebnim potrebama (nadarena djeca)
- Djeca u grupi sa rizičnim ponašanjem (rana prevencija)

Djeca u sukobu sa zakonom

Negativni razvoji u društvu, uticaj ekonomske krize, siromaštvo i ostali oblici koji dovode do socijalne isključenosti, značajno utiču na povećanje faktora rizika koji mogu dovesti mlade do raznih oblika društveno neprihvatljivog ponašanja, pa i dolaska u sukob sa zakonom. Kao faktore rizika, potrebno je naglasiti nemogućnost pristupa kvalitetnoj zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, porast prometa narkotika, te rizike vezane za porodicu (poremećeni odnosi u porodici, nedostatak brige i kontrole od strane roditelja, nasilništvo, alkoholizam), školu (neredovno pohađanje škole i prekid školovanja), vršnjačku grupu (uticaj i pritisak vršnjaka), neposredno okruženje mladih i djece, kao i neka obilježja samih adolescenata (emocionalna i socijalna nezrelost, niska tolerancija na frustraciju, slaba socijalna prilagodljivost, potreba za dokazivanjem uz negativnu identifikaciju itd.). U grupi krivično odgovorne djece uzrasta od 14 do 18 godina, zakon najčešće krše djeca od 16 i 17 godina. Posebno zabrinjava porast broja djece ispod 14 godina koja su krivično neodgovorna, kako među počiniocima prekršaja tako i među počiniocima krivičnih djela. Ovakvom ponašanju često prethodi, ili ga prati, sve veći broj zanemarivanja, prekidanja i napuštanja redovnog školovanja, naročito srednjeg, ali i osnovnog. Dječaci su izrazitija grupa maloljetnih prestupnika, a urbana sredina češće je ambijent gdje je maloljetničko prestupništvo prisutno ili izraženije. Najčešće počinjena krivična djela su djela protiv imovine (procijenjenih 90% u strukturi počinjenih krivičnih djela), a u znatno manjem broju su djela protiv života i tijela, i krivična djela protiv javnog reda i mira.[28]

Statistički pokazatelji resornih ministarstava entiteta ne sadrže podatke o uzrastu maloljetnika-počinitelja krivičnih djela, niti podatke o broju počinitelja krivičnih djela razvrstanih po spolnoj strukturi. Također nije poznat podatak da li su završeni krivični postupci kod nadležnih sudova, kao ni vrste izrečenih krivičnih sankcija.[29]

[27] **„Socijalna isključenost** predstavlja proces kojim se određeni pojedinci "odguruju" na rub društva te ih se, zbog njihovog siromaštva, neposjedovanja osnovnih vještina i znanja te nemogućnosti cjeloživotnog učenja, ili zbog diskriminacije, sprečava da u cijelosti sudjeluju. Ovo ih udaljava od mogućnosti zapošljavanja, stvaranja dohotka i obrazovanja kao i od socijalnih i mreža koje postoje unutar zajednice. Tako oni imaju malo mogućnosti pristupa moći i tijelima zaduženim za odlučivanje te se često osjećaju nemoćnima i u nemogućnosti su da na bilo koji način utječu na odluke koje se direktno tiču njihovog svakodnevnog života". - Izvor podataka: „Socijalna uključenost u BiH, Izvještaj o humanom razvoju 2007", UNDP/IBHI , str. 25

[28] Informacija preuzeta iz dokumenta „Strategija protiv maloljetničkog prestupništva u Bosni i Hercegovini, 2006-2010), str.4

[29] Informacija preuzeta iz dokumenta „Prijedlog: Prvi periodični izvještaj Bosne i Hercegovine o provođenju Konvencije o pravima djeteta", Sarajevo, oktobar 2009., str. 41

Prema podacima Treće uprave policije, na području općine Novi Grad Sarajevo sa 1.06.2009. godine registrovana su sljedeća krivična djela počinjena od strane malodobnih lica:

- Krivična djela protiv života i djela – 6 maloljetnika (2M/4Ž)
- Krivična djela protiv slobode i prava čovjeka – 2 maloljetnika (2M)
- Krivična djela protiv braka, porodice i mladi: nasilje u prodici (dijete izloženo nasilju – 2 slučaja (2Ž)
- Krivična djela protiv imovine (krađe i dr.) – 28 (19M/ 9Ž)
- Krivična djela protiv javnog reda i pravnog saobraćaja – 1 (1M)

Treća uprava policije, nažalost, nema odvojene prostorije za rad sa maloljetnicima, ali su aktivnosti oko pripremanja iste u toku. Aktivne elektronske baze podataka o djeci, nažalost, ne postoje.

Kada su u pitanju djeca u sukobu sa zakonom, Centar za socijalni rad kao organ starateljstva učestvuje u krivičnim i prekršajnim postupcima koji se vode prema maloljetnim osobama. Kada su u pitanju krivični postupci, nadležno Kantonalno tužilaštvo obavještava nadležni Centar za socijalni rad da je prema maloljetnom licu pokrenut krivični postupak. Također, nadležno tužilaštvo podnosi sudiji za maloljetnike zahtjev za pokretanje pripremnog postupka. Po prijemu obavijesti i zahtjeva za pokretanje pripremnog postupka, stručni tim Službe koji radi na ovim poslovima (socijalni radnik, pedagog i psiholog) poziva maloljetnika da u pratnji roditelja dođe na informativni razgovor. Nakon obavljanja informativnog razgovora stručni tim pravi plan i program rada sa maloljetnikom i roditeljima što uključuje posjetu porodici, saradnju s školom i sl. Na zahtjev sudije za maloljetnike, stručni tim dostavlja mišljenje o maloljetniku, njegovom ranijem vladanju kao i stručnu obradu maloljetnika i porodice. Pored toga, predstavnik organa starateljstva prisutan je na sudskim ročištima u krivičnim postupcima prema maloljetnicima. Nakon provedenog pripremnog postupka, sudija za maloljetnike može maloljetniku izreći neku od odgojnih mjera. Odgojne mjere su:

a) disciplinska mjera, odnosno upućivanje u Disciplinski centar za maloljetnike;
b) mjere pojačanog nadzora: od strane roditelja, u drugoj obitelji ili od strane nadležnog organa socijalnog staranja;
c) upućivanje u odgojnu ustanovu;
d) zavodska mjera, odnosno upućivanje u maloljetnički zatvor.

U provođenju svih izrečenih odgojnih mjera nadležni Centar za socijalni rad ima svoju ulogu. Kada je u pitanju odgojna mjera upućivanje u Disciplinski centar nadležni Centar u saradnji s roditeljima pribavlja neophodnu dokumentaciju za prijem. Kada su u pitanju pojačani nadzori nadležni Centar prati provođenje izrečene odgojne mjere i periodično dostavlja sudu izvještaj o provođenju. Također prilikom smještaja u odgojnu ustanovu nadležni Centar pribavlja dokumentaciju i snosi troškove smještaja.

JU Kantonalni centar za socijalni rad - Služba socijalne zaštite Novi Grad pruža usluge socijalne i porodične zaštite na teritoriji ove općine u skladu s važećim zakonskim i podzakonskim aktima. Ciljana grupa ove ustanove, pored ostalih, su i djeca u sukobu sa zakonom. Prema podacima za 2008. godinu, Služba socijalne zaštite Novi Grad na svojoj evidenciji je imala 164 (154M/10Ž) maloljetnika, počinioca kaznenih dijela. Posebno zabrinjavajući je podatak za juni mjesec 2009. godine, koji samo za prvu polovinu godine ukazuje na znatan porast broja krivičnih djela počinjenih od strane maloljetnika – 207 (190M/17Ž). Po pitanju korisnika socijalne zaštite i izrečenih vaspitnih mjera prema maloljetnicima sa 30.06.2009, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad je u svojoj evidenciji imala 56 maloljetnika prema kojima su izrečene vaspitne mjere: za 12 maloljetnika (12M) izrečena mjera pojačanog nadzora roditelja, za 16 maloljetnika (15M/1Ž) izrečena odgojna mjera (upućivanje u centar), za 27 maloljetnika (27M) izrečena mjera pojačan nadzor organa socijalnog staranja, za 1 maloljetnika (1M) izrečena mjera upućivanja u maloljetnički zatvor.

Prema podacima dostavljenim od strane Općinskog suda u Sarajevu, ova ustanova zapošljava 535 osoba, od kojih su samo dvije (2) osobe sudije za maloljetnike. U nastavku slijedi tabelarni prikaz izrečenih odgojnih mjera za period od 1.01.2009 – 30.05.2009. godine (napomena: u okviru jednog

predmeta moguće je tretirati više osoba):

Rn. Br.	Osuđeni maloljetnici/ce	Broj predmeta sa 01.06.2009.		
			M	Ž
1.	**Izrečene odgojne mjere**			
	- upućivanje u Disciplinski centar			-
	- pojačan nadzor roditelja,	4	5	-
	- pojačan nadzor u drugoj porodici		-	-
	- pojačan nadzor nadležnog organa	12	14	-
	- upućivanje u odgojnu ustanovu		5	-
	- upućivanje u odgojno popravni	-	-	-
	- upućivanje u drugu ustanovu za	-	-	-
	- upućivanje u maloljetnički zatvor	-	-	-
	Ukupno	**24**	**29**	**-**

Prema navedenim podacima na području općine Novi Grad Sarajevo, evidentno je prisustvo kategorije djece u sukobu sa zakonom. Posebno zabrinjavajuća činjenica je da se svakim danom povećava broj maloljetnika koji iz različitih razloga dolaze u sukob sa zakonom, što je dovoljan indikator za potrebu da se na nivou zajednice uz podršku viših nivoa vlasti, ovaj problem dosljedno i kontinuirano adresira, kao i da se po njegovom pitanju preventivno djeluje.

Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju)

Na području općine Novi Grad Sarajevo, podršku djeci s posebnim potrebama pruža Služba socijalne zaštite Novi Grad, Općina Novi Grad Sarajevo, Dom zdravlja Novi Grad, vrtići, osnovne i srednje škole kao i određen broj nevladinih organizacija koja se bave ovom populacijom.

U okviru djelatnosti JU "Kantonalnog centra za socijalni rad" Sarajevo djeluje i Prvostepena ljekarska komisija o utvrđivanju preostale sposobnosti i kategorizaciji djece i omladine ometene u psiho-fizičkom razvoju. Navedena komisija može davati nalaz i mišljenje samo ako radi u punom sastavu. Na ocjenu pomenute komisije pretežno se upućuju djeca predškolskog uzrasta, ali ponekad i na preporuku škole djeca školskog uzrasta, ukoliko su uočene smetnje u toku školovanja. Na osnovu nalaza i mišljenja komisije odlučuje se da li će dijete nastaviti školovanje u redovnoj školi ili se upućuje na školovanje pod specijalnim uslovima. Ukoliko dijete završi srednju školu pod specijalnim uslovima i ne može se zaposliti, ostvaruje pravo na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na zaposlenje putem Centra za socijalni rad sve dok se vodi na evidenciji nezaposlenih lica.

Služba socijalne zaštite u okviru svojih zakonskih obaveza obezbjeđuje socijalnu zaštitu socijalno ugroženim kategorijama djece, među kojima su i djeca sa posebnim potrebama. Broj djece sa posebnim potrebama koja koriste određen vid socijalne zaštite je naveden u tabeli prema obliku ometenosti:

	Stanje u 2008. godini		**Stanje sa 1.06.2009. godine**	
Djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju	**100**		**104**	
	M	Ž	M	Ž
- Slijepo i slabovidno dijete	2	3	2	3
- Gluho i nagluho dijete	3	5	3	5
- Dijete sa poremećajem u govoru i glasu	-	-	-	-
- Dijete sa tjelesnim oštećenjima i trajnim	4	3	4	3
- Dijete sa smetnjama u psihičkom razvoju:				
• Lakog stepena	9	8	10	8
• Umjerenog stepena	10	6	10	6
• Težeg i teškog stepena	6	7	7	7

- Kombinovane smetnje	32	11	33	12

Potrebno je istaći da su djeca sa posebnim potrebama, koja su korisnici socijalne zaštite, djeca koja su prošla Prvostepenu stručnu komisiju koja je odredila stepen ometenosti u psiho-fizičkom razvoju.

Prema službenoj evidenciji korisnika dječijeg dodatka Općine Novi Grad Sarajevo, 113 (67M/46Ž) djece do 15 godina je registrovano kao djeca sa posebnim potrebama. Prema istoj evidenciji, 33 (16M/17Ž) mladih od 15-18 godina je evidentirano sa posebnim potrebama. Općina Novi Grad Sarajevo finansira prijevoz djece sa posebnim potrebama i participira u liječenju teško oboljelih građana, pri čemu su obuhvaćena i djeca. U 2008. godini participacija je iznosila 200000 KM, dok je za 2009. godinu izdvojeno 250000 KM obzirom na porast broja oboljelih.

Podaci osnovnih i srednjih škola ukazuju na veći broj evidentirane djece sa posebnim potrebama u odnosu na službene podatke institucija koje pružaju određen vid socijalne zaštite. U školskoj 2008/2009. godini u osnovnim školama (devetogodišnje i osmogodišnje obrazovanje) evidentirano je 192 učenika sa posebnim potrebama, dok je u srednje škole upisano samo 8 djece sa posebnim potrebama. Iako je samo osmero (8) djece/mladih sa posebnim potrebama uključeno u srednje obrazovanje, srednje škole nemaju posebne programe za navedene učenike i nastavni kadar nije dovoljno obučen za rad sa ovom populacijom.

Djeca sa posebnim potrebama (nadarena djeca)

Potrebe nadarene djece proizilaze iz činjenice da ovakva djeca imaju potrebu za „ubrzanim“ intelektualnim razvojem, što ih razlikuje od djece s prosječnim intelektualnim sposobnostima. Analizirajući trenutni sistem po pitanju ranog prepoznavanja i upućivanja nadarenog djeteta, kao i ulogu porodice, evidentno je da se nadarena djeca i njihove potrebe veoma rijetko prepoznaju. Bitno je naglasiti i da se nadarena djeca ne mogu svrstati pod kategorije koje prepoznaje Konvencija o pravima djeteta: npr. djeca izložene nasilju, djeca bez roditeljskog staranja ili djeca sa smetnjama u psiho-fizičkom razvoju, jer nadareno dijete može biti i dijete koje je izloženo nasilju, dijete bez roditeljskog staranja kao i dijete sa smetnjama u psiho-fizičkom razvoju.

Nadarena djeca, iako su djeca sa posebnim potrebama, ostaju na margini društvenih zbivanja, jer su „drugačija“. U većini slučajeva ovakva djeca pažnju na sebe privlače ne zbog svoje nadarenosti, nego zbog odstupanja od društveno prihvatljivih normi, što je svakako rezultat neprepoznatih i nezadovoljenih potreba. Škole i nastavni kadar nisu pripremljene za rad sa darovitom djecom i nemaju odgovarajuće programe. Također, nastavnici nisu obučeni da prepoznaju darovitost, jer je ustaljena praksa da se odlični učenici smatraju darovitim što nekad i jeste tačno, ali vrlo često i nije. Roditelji ponekad nisu u mogućnosti prepoznati potencijale svoje djece i ne uspijevaju ih blagovremeno usmjeriti u pravcu koji bi omogućio maksimalnu realizaciju darovitosti. Porodice koje su u stanju socijalne potrebe, zbog konstantne borbe oko egzistencijalnih problema, ne posjeduju finansijske mogućnosti da nadarenom djetetu obezbijede pokrivanje troškova dodatnih aktivnosti u cilju unaprijeđenja nadarenosti.

Zbog same činjenice da su “drugačiji”, nadareni pojedinci se mogu susresti sa određenim socio-emocionalnim problemima, koji mogu postati vrlo ozbiljni. Također, nadareni su vrlo često jako samokritični što dolazi do izražaja kada ne uspiju u izvođenju svojih idealističkih zadataka. Vanjske karakteristike socio-emocionalnog razvoja kod nadarenih vezane su uz kulturu, društvo, norme i očekivanja okoline u kojoj žive. Tako često školsko okruženje ne prihvata učenike koji “previše pametuju”. Kao posljedicu nadareni osjećaju veliku potrebu za prihvatanjem, potrebu za druženjem sa drugom nadarenom djecom kao i potrebu za priznanjem i odobravanjem.

Prema podacima Procjene situacije dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo, koju su radili članovi/ice OUO-a ove općine, u osnovnim školama je evidentirano 99 učenika kao „nadareno“, dok je u srednjim školama ovaj broj daleko veći – 222[30] učenika/ice. Tokom analize ovih podataka došlo se do zaključka da ne postoje baze podataka ili bilo kakve evidencije o nadarenim učenicima, nego da

[30] Bitno je napomenuti da srednje škole pohađaju učenici/ce sa područja cijelog KS, a ne samo sa područja općine Novi Grad Sarajevo.

su se nastavnici prilikom unosa ovog podatka vodili klišeom da su pohvaljeni/e učenici/e (učenici/e sa odličnim uspjehom) zapravo nadareni učenici/e, što nije uvijek slučaj.

Evidentno je da društvo u BiH ne prepoznaje posebne potrebe nadarene djece i da su zbog navedenog ova djeca potisnuta na margine društvenih zbivanja, te da se zbog svojih posebnih potreba i nezadovoljavanja istih nalaze u riziku ulaska u grupe djece s rizičnim ponašanjem.

Djeca u grupi sa rizičnim ponašanjem (rana prevencija)

Prema provedenoj procjeni i analizi situacije u oblasti dječije zaštite u općini Novi Grad Sarajevo, ustanovljeno je da se u zajednici ne provode u dovoljnom broju programi prevencije zasnovani na među-sektoralnosti i multidisciplinarnosti, koji bi u centru svog interesovanja imali djecu s društveno neprihvatljivim ponašanjem.

Prema podacima JU Kantonalnog centra za socijalni rad – Služba socijalne zaštite za 1.06.2009. godine, na evidenciji ove ustanove nalazilo je se 306 djece koja se vode kao maloljetnici s društveno negativnim ponašanjem, pri čemu je bitno napomenuti da se kao oblici ovog ponašanja smatraju: skitnja (13M/6Ž), prosjačenje (41M/13Ž), kaznena djela (190M/17Ž) i ovisnici o drogama (23M/2Ž). Kao ustanova socijalne zaštite, centar za socijalni rad dužan je poduzimati adekvatne mjere vezano za maloljetne osobe kod kojih zbog njihovog ponašanja ili prilika u kojima žive postoji očita opasnost negativnog razvoja i nastupa kriminalnog i drugih asocijalnih oblika ponašanja. Rad na primarnoj prevenciji odvija se kroz saradnju sa školama, gdje se u većini slučajeva prvo i primjete odstupanja u ponašanju. Rad sa takvom djecom organizuje se u grupi ili individualno, ovisno o situaciji.

Na području općine Novi Grad Sarajevo škole i nevladine organizacije provode programe prevencije u smislu povećanja informisanosti djece i roditelja o posljedicama rizičnog ponašanja, ali je navedeno nedovoljno, obzirom da se broj djece s rizičnim ponašanjem povećava. Evidentno je da ne postoji sistemsko praćanje 'rizičnih grupa', te da se ova grupa djece povremeno, i stoga nedovoljno, tretira kroz različite programe.

Udruženje HO „Altius“, djeluje na području općine Novi Grad Sarajevo i kroz svoje programe se bavi pitanjima prevencije društveno neprihvatljivih oblika ponašanja kod djece. Prema podacima ovog udruženja za 2008., preuzetih od JU Kantonalni centar za socijalni rad, Služba socijalne zaštite Novi Grad, na području ove općine evidentirano je 102 djece koja pripadaju rizičnoj skupini u kojoj već postoje ili se razvijaju antisocijalni oblici ponašanja. Ovo udruženje smatra da za evidentirane nepoželjne oblike ponašanja kod djece, u našoj sredini nema adekvatnog pristupa i tretmana, te da roditelji nisu obrazovani za funkciju uspješnog roditeljstva, nisu uključeni u edukaciju djece niti imaju jaku tradiciju u volonterskom radu po školama. Nastavni kadar često nije u mogućnosti nositi se sa nepoželjnim oblicima ponašanja svojih učenika, te je potrebno da se isti dalje osposobljava za rad sa ovakvom djecom. Projekat „I mi smo vaša djeca“, iz oblasti prevencije maloljetničkog prestupništva ima za cilj prevenciju maloljetničke delinkvencije, te stvaranje uvjeta pogodnih za poštivanje ljudskih prava i unaprijeđenje, jačanje sposobnosti, samopoštovanja, usvajanja primjerenog sistema vrijednosti i socijalno uključivanje za djecu pod rizikom i maloljetne počinioce krivičnih djela.[31] Također, u partnerstvu s Općinom Novi Grad Sarajevo, HO „Altius“ je tokom 2009. godine realizirao i pilot projekat „Škola odgovornog roditeljstva“, u okviru kojeg je štampana i distribuirana brošura pod nazivom „Biti roditelj nije lako“. Na osnovu zainteresovanosti korisnika i pozitivnih iskustava, ovaj projekat će se uz podršku Općine nastaviti implementirati i u narednom periodu. Ciljna grupa ovog projekta su roditelji djece nižeškolskog uzrasta.

Tokom 2009. godine, u saradnji sa Fondacijom lokalne demokratije (FDL) realiziran je projekat pod nazivom „Radost druženja“ s ciljem promovisanja nenasilnog ponašanja kod djece predškolskog i školskog uzrasta, te prevencije agresivnih oblika ponašanja kod istih.

Kada je u pitanju prioritetna socijalno isključena grupa djece sa rizičnim ponašanjem, najveći problem je nedostatak zakonske regulative koja bi regulirala problem zapošljavanja kadra socijalnih radnika,

[31] Informacija preuzeta iz informativnog letka udruženja HO Altius pod nazivom „I mi smo vaša djeca“.

psihologa i defektologa u školske ustanove (vrtiće, škole i sl.). Problem koji je također prisutan je i veliki broj izostanaka djece sa nastave, što potencijalno dovodi do pojave društveno negativnih oblika ponašanja kod djece.[32]

2.3 Analiza osnovnih problema

U skladu s HRBAP metodologijom, Općinski upravni odbor Projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije (SPIS) u BiH: Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“, izvršio je analizu konceptualnog okvira i analizu osnovnih uzroka problema čime je omogućen uvid u opće uzroke za postojanje socijalne isključenosti prioritetno utvrđenih grupa djece. Pojedini specifični uzroci problema su izdvojeni u poglavlju 2.2 za svaku pojedinačnu prioritetnu socijalno isključenu grupu djece, dok u nastavku izdvajamo generalne uzroke problema:

Neuspjeh sistema: neadekvatna primjena zakonskih odredbi (obzirom da u određenim kantonima nisu donešeni zakoni iz oblasti socijalne zaštite, a ne provodi se ni federalni zakon), nepostojanje većine podzakonskih akata (npr. programi za nadarenu djecu, programi za djecu ometnu u psiho-fizičkom razvoju, i sl.), rascjepkanost incijativa i aktivnosti nevladinog sektora i nedostatak međusobne saradnje i razmjene informacija; neprecizno i nejasno definisane nadležnosti pojedinih službi u oblasti dječije zaštite; nepostojanje jedinstvene baze podataka djece/korisnika dječije zaštite; nepostojanje odgojnih i vaspitno popravnih ustanova[33]; nepostojanje Općinske komisije za praćenje i predlaganje mjera u oblasti dječije zaštite; nedovoljno upošljavanje stručnog kadra (defektolozi, logopedi, pedagozi, psiholozi, socijalni radnici); nedovoljna saradnja nevladinog i vladinog sektora s jedne strane, te roditelja s druge strane; nepostojanje sistemski riješenog kontinuiranog usavršavanja profesionalaca; nepostojanje kvalitetne analize potreba za stručnim profilima u oblasti dječije zaštite; nedovoljan broj ustanova za mlade ljude, koje nude programe za kvalitetno provođenje slobodnog vremena i neformalno obrazovanje; nedovoljna sredstava iz općinskog i kantonalnog budžeta za potrebe dječije zaštite; neusklađenost lokalnih propisa sa europskim dokumentima o pravima djeteta; nedovoljno razvijen senzibilitet donosioca odluka; nedostatak kodeksa i mehanizama odgovornosti; nedovoljna educiranost roditelja po pitanju značaja njihovog učešća u kreiranju i donošenju zakona; nepostojanje programa obuke i rehabilitacije; nedovoljno edukativnih sadržaja u medijima;

Neuspjeh društva: nepovoljno ekonomsko okruženje (npr. nemogućnost zapošljavanja); nedovoljna briga o djeci; stigmatizacija socijalno isključene djece; nedovoljno razvijena svijest i informisanost društva o potrebama i problemima socijalno ugroženih kategorija djece; nedovoljna uključenost medija u pokrivanju tema vezanih za dječiju zaštitu; nedovoljna podrška porodici; nedovoljna podrška resocializaciji mladih.

Neuspjeh pojedinca: nedovoljna zainteresiranost za pitanja socijalno ugroženih kategorija djece; nedovoljno razvijena svijest pojedinca; nedovoljna educiranost roditelja i njihov nedovoljan angažman po pitanjima vezanim za potrebe njihove djece; negativni stavovi pojedinca i roditelja; nedostatak znanja i vještina za rad i staranje o djeci iz socijalno ugroženih porodica; teški socio-ekonomski uslovi života porodica; nedovoljna zainteresiranost za uvođenje i primjenu savremenih metoda i tehnika u radu sa djecom; nedostatak znanja i vještina; predrasude i etiketiranje djece i njihovih porodica.

Primjer konceptualnog okvira i analize uzroka u okviru konceptualnog okvira za svaku prioritetnu grupu nalazi se u Aneksima 2. i 3.

[32] Zaključci PAR grupe Novi Grad Sarajevo sa sastanka održanog 11.11.2009. godine.
[33] Ohrabrujuća vijest je da je Federalno ministarstvo pravde završilo aktivnosti na iznalaženju odgovarajuće lokacije za gradnju vaspitno-popravnog doma za maloljetnike za potrebe Federacije BiH (informacija preuzeta iz dokumenta “Prijedlog: Prvi periodični izvještaj Bosne i Hercegovine o provođenju Konvencije o pravima djeteta”, str. 41

3. PREGLED DOSADAŠNJIH PROJEKATA UNICEF/IBHI S OSVRTOM NA AKCIONE PLANOVE RAZVOJA DJEČIJE ZAŠTITE U PRETHODNIH 14 OPĆINA

3.1. Rezultati i naučene lekcije

Uz podršku i saradnju sa UNICEF-om, IBHI od 2003. godine do sada realizuje projekte s ciljem promoviranja djelotvorne i efikasne politike dječije zaštite na svim nivoima, koja doprinosi smanjenju siromaštva, nejednakosti i socijalne isključenosti, te uspostavi sigurne sredine za svu djecu u BiH.

Realizacija UNICEF/IBHI projektnih aktivnosti je zasnovana na HRBAP metodologiji (Human Rights Based Approach to Programming), tj. programiranju zasnovanom na poštivanju ljudskih prava. Uvođenjem ove metodologije, napravljen je značajan uticaj na povećanje osviješćenosti i senzibiliziranosti pojedinaca, grupa i lokalnih zajednica po pitanju prava djeteta i ostvarivanja istih.

S ciljem uvođenja i razvoja mješovitog i među-sektoralnog pristupa u pilot općinama projekta, uspostavljeni su Općinski upravni odbori koji djeluju u pravcu jačanja općinskog menadžmenta politike dječije zaštite. OUO-i su među-sektoralna tijela odgovorna za sveobuhvatno planiranje i implementaciju Akcionih planova razvoja dječije zaštite i Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa djece u osnovne škole u ciljanim lokalnim zajednicama Projekta.

U sedam ciljanih općina (Bugojno, Foča, Goražde, Gradiška, Istočna Ilidža, Kakanj, Teslić) iz prethodnih projektnih ciklusa, Općinski upravni odbori su prerasli u općinske Komisije za unaprijeđenje dječije zaštite.

Lokalni dvogodišnji Akcioni planovi razvoja dječije zaštite, tj. socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite, zasnovani su na promociji i primjeni mješovitog[34] sistema dječije zaštite, gender[35] pristupu, kao i pristupu okrenutom klijentu. Akcioni planovi su u svih četrnaest (14) općina usvojeni od strane Općinskih vijeća/Skupština opština i predstavljaju lokalnu strategiju za razvoj dječije zaštite. Implementacija Akcionih planova razvoja mehanizma monitoringa upisa u osnovne škole omogućila je jačanje informacionog sistema u općinama kroz uspostavu baze podataka o djeci, kao i kvalitetnije praćenje upisa djece u osnovne škole i realizacije osnovnog prava djeteta – prava na obrazovanje.

U okviru UNICEF/IBHI projekata i komponente koja se odnosila na razvoj politika, omogućen je rad entitetskih Grupa za razvoj politika dječije zaštite (CPPAG), usmjerenih ka razvoju i unaprijeđenju politika dječije zaštite. Također, objavljen je i određen broj publikacija, koje se bave pitanjima unaprijeđenja politika i socijalne inkluzije u sistemu dječije zaštite u BiH.

4. SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE U OPĆINI NOVI GRAD SARAJEVO

4.1. Mapiranje sistema dječije zaštite

Sistem dječije zaštite u BiH uključuje više sektora djelovanja društva u cilju zaštite djeteta u BiH: socijalni, obrazovni, zdravstveni, pravosuđe i policija, kao i nevladin i privatni sektor i porodica. Institucije i organizacije aktivne u sistemu dječije zaštite, u skladu s relevantnim nivoima odgovornosti, djeluju i pružaju usluge u skladu s relevantnim zakonodavstvom, mandatima, ovlastima, opisom posla, procedurama izvještavanja i izvorima finansiranja.

Državni/ entitetski nivo

Sistem dječije zaštite na državnom nivou uključuje djelovanje relevantnih državnih institucija zakonodavne, izvršne i sudske vlasti. Ujedno, radom državnih institucija i ministarstava omogućena je priprema, donošenje zakona i drugih dokumenata koji se tiču unaprijeđenja ostvarivanja dječijih prava

[34] Pristup zasnovan na među-sektoralnosti i multidisciplinarnosti.
[35] Pristup zasnovan na jednakosti i ravnopravnosti spolova

kao što su: „Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom (2007-2010)“, „Strategija protiv maloljetničkog prijestupništva u BiH“, „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“[36], „Okvirni protokol djelovanja u slučajevima zlostavljanja djece“[37] i dr. Ova ministarstva sarađuju sa lokalnim i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava i sloboda, vrše monitoring i pripremaju izvještaje o implementaciji međunarodnih konvencija koje je ratificirala Bosna i Hercegovina. U pitanju su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstvo civilnih poslova, Ministarstvo sigurnosti i Ministarstvo pravde. U okviru ovih ministarstava djeluju i posebna tijela kao što su: Vijeće za djecu BiH[38], Državne grupe i podgrupa za spriječavanje trgovine djecom i dr. (za više informacija vidjeti Aneks 6). Vlada Federacije BiH vrši provođenje politike i izvršavanje zakona federalne vlasti kroz rad njenih nadležnih ministarstva, čime doprinosi uređivanju dječije zaštite na nivou Federacije BiH.

Ministarstvo za rad i socijalnu politiku FBiH utvrđuje politiku i donosi zakone koji se odnose na nadležnosti Federacije BiH u oblastima: socijalne politike, rada i zapošljavanja, kao i penzijskog i invalidskog osiguranja. Rad Ministarstva je regulisan Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (“Službene novine Federacije BiH” broj 8/95,3/96,9/96 i 48/99).[39] Poslovi se odnose na: politiku rada i zapošljavanja; radne odnose i prava iz radnog odnosa; zaštitu na radu; penzijsko invalidsko osiguranje; međunarodne konvencije u skladu sa Ustavom BiH, ugovori i bilateralni sporazumi iz oblasti zapošljavanja; socijalnu sigurnost i solidarnost, zaštitu civilnih žrtava rata; zaštitu porodice, usvojenje i starateljstvo; socijalnu zaštitu i druge poslove utvrđene zakonima iz ovih oblasti. U okviru ministarstva, između ostalih, djeluje i Sektor za socijalnu zaštitu, zaštitu porodica i djece, kao i inspekcijska služba koja vrši nadzor nad radom institucija i službi za socijalnu zaštitu.

Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH utvrđuje politiku i donosi zakone iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, pedagoške standarde i normative prostora, opremu i nastavna sredstva za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i odgoj, stručno obrazovanje i usavršavanje nastavnog osoblja, udžbeničku literaturu za osnovno i srednje obrazovanje, razvoj i koordiniranje naučno-istraživačkog rada u ovoj oblasti i druge poslove utvrđene zakonom. Ministarstvo djeluje u okviru rada sektora za visoko obrazovanje, nauku, sektora za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, inspektorata, službe za ekonomsko-finansijske i opšte poslove. Ministarstvo je obezbjedilo sredstva za nabavku knjiga za učenike/ce od I-IV razreda, te socijalno ugrožene učenike/ce od V-VIII razreda osnovnih škola na području FBiH.

Ministarstvo kulture i sporta FBiH utvrđuje politiku i donosi zakone iz nadležnosti Federacije, koji se odnose na: naučno-istraživačku djelatnost u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa; muzejsku, arhivarsku, bibliotekarsku, izdavačku, pozorišnu, muzičku, likovnu, filmsku i estradnu djelatnost, djelatnost organizacija i udruženja građana u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih; unapređenje sporta i tjelesne kulture, utvrđuje strategiju razvoja u oblasti kulture, sporta i mladih i druge poslove utvrđene zakonom.

Ministarstvo zdravstva FBiH utvrđuje politiku i donosi zakone utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti Federacije u oblasti zdravstva. Ministarstvo djeluje u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj

[36] U maju 2008. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo dokument „Politike u oblasti invalidnosti u BiH“ u kojem su, između ostalog, definisani ciljevi i mjere za prevazilaženje stanja u oblasti invalidnosti u BiH. Politika u oblasti invalidnosti je nastala kao proizvod međudržavne saradnje Bosne i Hercegovine i Republike Finske. U procesima podrške Finske Bosni i Hercegovini u socijalnim reformama od 1999. godine ulogu izvršne agencije, agencije za implementaciju i za tehničku asistenciju je imao Nezavisni biro za humanitarna pitanja (IBHI).

[37] U izradi protokola su učestvovale sljedeće institucije: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvo rada i socijalne politike FBiH, Ministarstvo zdravstva FBiH, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, Ministarstvo unutrašnjih poslova /Policija FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova / Policija RS, Ministarstvo pravde FBiH, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo obrazovanja i nauke FBiH, Ministarstvo prosvjete i kulture RS, Udruženje sudskih vještaka FBiH, Udruženje sudskih vještaka RS, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Ombudsman FBiH i Ombudsman RS. Ovaj okvirni protokol je realizovan uz podršku i pomoć Ureda ombudsmena Katalonije i Katalonske agencije za poticanje razvoja.

[38] Vijeće za djecu BiH je uspostavljeno krajem 2002. godine, s ciljem da prati provođenje UN Konvencije o pravima djeteta, te implementaciju Državnog akcionog plana za djecu za period 2002-2010 godine. Od svog osnivanja, ovo tijelo je djelovalo u pravcu omogućavanja bliskog monitoringa dječijih prava širom zemlje i kreiranja relevantnih politika da bi se prevazišli izazovi s kojima se suočavaju djeca širom Bosne i Hercegovine. Vijeće za djecu je aktivne saradnike pronašlo u državnim vladinim i nevladinim partnerima i međunarodnim organizacijama. Vijeće za djecu je 17.07.2008. uputilo za javnu raspravu dokument „Revidirani Akcioni plan za djecu BiH 2001-2010“;

[39] www.fbihvlada.gov.ba

zaštiti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/97), Zakonom o zdravstvenom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", broj 30/97) i drugim relevantnim zakonima.

Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH djeluje u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima FBiH ("Sl. novine FBiH", br.: 49/05), Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o policijskim službenicima FBiH ("Sl. novine FBiH", broj: 27/05, 70/08) i drugim relevantnim zakonima kao i podzakonski propisima donesenim na osnovu pomenutih zakona. Poslovi ovog ministarstva su, između ostalog, usmjereni na spriječavanje i otkrivanje krivičnih djela međunarodnog kriminala i terorizma, neovlaštene trgovine drogom i organiziranog kriminala i drugih krivičnih djela iz nadležnosti Federacije, kao i na zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda u oblasti unutrašnjih poslova.

Ministarstvo pravde FBiH utvrđuje politiku i donosi zakone koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Federacije BiH u oblasti: pravosudnih institucija i uprave, upravnog nadzora nad radom pravosudne uprave i federalnih tijela uprave, udruživanja u političke organizacije i udruge građana, uredskog poslovanja, upravnog nadzora i izvršenja kaznenih sankcija.

Kantonalni nivo

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS utvrđuje politiku i donosi zakone koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Kantona u oblasti rada, socijalne politike, raseljenih lica i izbjeglica. Sektor za socijalnu politiku obavlja poslove i zadatke koji se odnose na: planiranje socijalne zaštite i zaštite porodice i djece na nivou Kantona; izradu prednacrta, nacrta i prijedloga zakona i podzakonskih akata iz socijalne i porodične zaštite, te zaštite civilnih žrtava rata i organizovano ostvarivanje socijalno-zaštitnih prava građana i prava po Zakonu o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata, zaštiti porodice sa djecom; poslove vezane posebno za brigu o socijalno ugroženim kategorijama stanovništva; predlaganje i planiranje materijalnih i drugih pretpostavki za ostvarivanje sistema socijalne i porodične zaštite u skladu sa zakonskim i drugim propisima iz ove oblasti; provođenje Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti porodice sa djecom i zaštiti civilnih žrtava rata; koordinaciju u provođenju brige o korisnicima socijalne zaštite (djeca bez oba roditelja - roditeljskog staranja, djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju, vaspitno zanemarena i zapuštena djeca i omladina, djeca ometena porodičnim prilikama, odraslih, starih i nemoćnih, osoba bez porodičnog staranja, osoba sa invaliditetom, materijalno neobezbjeđenih i za rad nesposobnih osoba, osoba sa društveno neprihvatljivim ponašanjem i drugih osoba u stanju socijalne potrebe); planiranje, programiranje i praćenje rada ustanova socijalne zaštite, te općinskih službi za rad, socijalnu zaštitu, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica; staranje o materijalnim uslovima rada socijalne i porodične zaštite; saradnju sa organizacijama koje vode brigu o osobama sa invaliditetom, obezbjeđenje subvencija za smještaj djece u predškolske ustanove; vođenje drugostepenog upravnog postupka.

Ministarstvo obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo je organ državne uprave Kantona Sarajevo, koji utvrđuje politiku i donosi zakone, koji se odnose na nadležnosti Kantona Sarajevo u oblasti obrazovanja i nauke. Nadležnosti u oblasti obrazovanja i nauke na području Kantona Sarajevo sadržane su u specijalnim zakonima, koje je donijela Skupština Kantona Sarajevo. Stručne poslove iz oblasti predškolskog odgoja, osnovnog i srednjeg obrazovanja realizuju se u Prosvjetno-pedagoškom zavodu (PPZ), koji je kantonalna upravna organizacija u sastavu Ministarstva obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo. PPZ je stručno-pedagoška ustanova u sastavu Ministarstva obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo. Osnovna djelatnost zavoda je da prati i vrednuje rezultate rada svih odgojno-obrazovnih ustanova na području kantona, od predškolskog odgoja i obrazovanja do srednjeg obrazovanja. Primarna funkcija je da svojim radom i zalaganjem doprinosi unaprijeđivanju odgojno-obrazovnog rada u školama, u skladu sa savremenim pedagoškim trendovima i nastavno-tehničkim standardima.

Ministarstvo kulture i sporta KS utvrđuje politiku i donosi zakone, koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Kantona u oblasti kulture i sporta i poslove inspekcije za sport. Sektor za kulturu vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: utvrđivanje i predlaganje politike razvoja kulture i kulturnih djelatnosti, pripremanje, provođenje i praćenje zakona i propisa u oblasti kulture,

osnivanje i nadzor nad radom javnih ustanova kulture iz nadležnosti Ministarstva, organizovanje i učestvovanje u organizovanju kulturnih manifestacija od značaja za Kanton, regulisanje i obezbjeđivanje uslova za zaštitu, revitalizaciju, restauraciju kulturno-historijskog i graditeljskog naslijeđa, muzeja, spomenika i spomeničkih ansambala na području Kantona Sarajevo i druge stručne poslove koji se odnose na nadležnost Ministarstva u oblasti kulture. Sektor za sport vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: utvrđivanje i predlaganje politike u oblasti sporta, odmora i rekreacije, pripremanje, provođenje i praćenje provođenja zakona i propisa u oblasti sporta, organizovanje i učestvovanje u organizovanju značajnih sportskih manifestacija i takmičenja, osnivanje i nadzor nad radom javnih ustanova iz svoje nadležnosti i druge stručne poslove koji se odnose na nadležnost Ministarstva u ovoj oblasti.

Ministarstvo unutarnjih poslova KS vrši unutrašnje poslove iz nadležnosti Kantona: provođenje Ustava i zakona Kantona, Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) i Bosne i Hercegovine u pitanjima unutrašnjih poslova; poslovi i zadaci policije, osim poslova koji su u nadležnosti policije Federacije; poslovi i zadaci policije koje Ministarstvu povjeri Federalno ministarstvo; osiguranje određenih ličnosti Kantona; poslovi i zadaci koji se odnose na: održavanje javnih skupova, lične karte, lično ime, prijavljivanje prebivališta i boravišta, jedinstveni matični broj građana, matične knjige, registracija motornih vozila, vozački ispiti i izdavanje vozačkih dozvola, nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije, kretanje i boravak stranaca i izdavanje putnih isprava.

Ministarstvo pravde i uprave KS utvrđuje politiku i donosi zakone koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Kantona u oblasti pravosuđa, pravobranilaštva, uprave i lokalne samouprave, poslove upravne inspekcije, poslove davanja mišljenja o usklađenosti zakona i drugih propisa koje donosi Skupština Kantona, Vlada Kantona i rukovodioci kantonalnih organa uprave, sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i drugim instrumentima za zaštitu ljudskih prava, koji imaju pravnu snagu ustavnih odredaba, kao i druge upravne poslove koji ne spadaju u djelokrug drugog organa uprave Kantona.

JU "Kantonalni centar za socijalni rad" kao ustanova socijalne zaštite ima za cilj da svim građanima Kantona Sarajevo koji se nađu u stanju potrebe za odgovarajućom mjerom uslugom i oblikom socijalne i porodične zaštite obezbjediti da pod jednakim uvjetima, a u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima ostvare svoja prava. Centar svim građanima nastoji učiniti dostupnim informacije o pravima, mjerama, uslugama i oblicima socijalne i porodične zaštite, koje mogu ostvariti putem Centra. Ova ustanova djeluje na terenu kroz: rad u Mjesnim zajednicama, saradnju sa školama, porodičnim ambulantama, Centrima za mentalno zdravlje, NVO-ima, prikuplja informacije o osobama koje se, iz zdravstvenih ili nekih drugih razloga, nisu u mogućnosti obratiti se za pomoć Centru, te na temelju prikupljenih informacija produzimati odgovarajuće radnje iz nadležnosti Centra u cilju njihove zaštite. Centar obezbjeđuje hitnost u postupanju po zahtjevima građana za ostvarivanje prava na određene oblike zaštite, ali i hitnost u pružanju mjera i usluga propisanih zakonskim i podzakonskim aktima kojima je definisana nadležnost Centra. U okviru djelatnosti JU “Kantonalnog centra za socijalni rad” Sarajevo djeluje Prvostepena stručna komisija, koja može davati nalaz i mišljenje samo ako radi u punom sastavu i čine je:

- za lica sa oštećenjem čula vida: defektolog, tiflopedagog, oftamolog, pedijatar, odnosno ljekar specijalista školske medicine, klinički psiholog, odnosno psiholog i socijalni radnik;
- za lica sa oštećenjem čula sluha: defektolog, surdopedagog, otorinolaringolog, pedijatar, odnosno ljekar specijalista školske medicine, klinički psiholog, odnosno psiholog i socijalni radnik;
- za lica sa poremećajem u govoru i glasu: fonijatar ili otorinolaringolog, logoped, neuropsihijatar, klinički psiholog, odnosno psiholog i socijalni radnik;
- za lica sa tjelesnim oštećenjima: defektolog, somatopedagog, ortoped ili fizijatar, pedijatar odnosno specijalista školske medicine, klinički psiholog, odnosno psiholog, neuropsihijatar i socijalni radnik;
- za lica sa psihičkom zaostalošću: defektolog, oligofrenopedagog, neuropsihijatar, pdeijatar, odnosno ljekar školske medicine, klinički psiholog, odnosno psiholog i socijalni radnik;
- za lica sa kombinovanim smetnjama: neuropsihijatar, pedijatar, odnosno ljekar školske medicine, ljekar specijalista za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, defektolog odgovarajuće specijalnosti, klinički psiholog i socijalni radnik i ljekari odgovarajuće specijalnosti.

Općinski nivo

Općina Novi Grad Sarajevo

Općina je kao jedinstveni organ uprave, nadležna za neposredno obavljanje poslova lokalne samouprave utvrđene odgovarajućim federalnim zakonom, odnosno zakonom kantona i Statutom Općine. U skladu sa Statutom, Općina u okviru samoupravnog djelokruga osigurava uslove za poštivanje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Ustavom, osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi i sportu, zaštiti životinja i zaštiti bilja i zaštiti čovjekove okoline, vodi urbanističko-stambenu politiku od značaja za općinu i njen razvoj, upravlja općinskom imovinom, obavlja komunalne i druge uslužne djelatnosti, te lokalne infrastrukture, osigurava uslove rada lokalnih radio i TV stanica, u skladu sa Zakonom, vodi brigu o turističkim resursima općine, osigurava korištenje i upravljanje lokalnim građevinskim zemljištem, osigurava javni red i mir, obavlja upravne poslove iz samoupravnog djelokruga; pored navedenih poslova Općina obavlja poslove kantonalne uprave zakonom prenesene na Općinskog načelnika.

Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica

Djelatnost i nadležnost Službe propisana je kantonalnim i federalnim zakonskim propisima - Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o pravima raseljenih lica-prognanika i izbjeglih lica-povratnika, te uredbama, odlukama i pravilnicima kojima je utvrđena procedura izdavanja radnih knjižica i izbjegličkih kartona. U tom smislu obavljaju se sljedeći poslovi:

- vođenja upravnog postupka za ostvarivanje prava na dodatak na djecu u prvom stepenu,
- vođenja upravnog postupka za ostvarivanje prava na subvencije obdaništa u prvom stepenu,
- vođenja upravnog postupka za ostvarivanje prava na novčanu naknadu za zaposlene i nezaposlene majke porodilje u prvom stepenu,
- vođenja upravnog postupka za ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć i prehranu za novorođenčad i majke porodilje u prvom stepenu,
- vođenja upravnog postupka za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu civilnih žrtava rata, djece do 15 godina koja primaju dodatak na djecu, raseljenih lica-prognanika u prvom stepenu, te lica starijih od 65. godina,
- vođenja upravnog postupka za utvrđivanje statusa i prava raseljenih lica - prognanika u prvom stepenu,
- izdavanje izbjegličkih i raseljeničkih kartona,
- izdavanje radnih knjižica,
- obračuna odgovarajućih isplata,
- vođenja raznih evidencija iz nadležnosti Službe,
- redovno praćenje normativnih akata, te nadzor nad provođenjem Zakonskih propisa, poslova po nalogu Općinskog načelnika, kao i ostalih poslova.

Služba za privredu, obrazovanje, kulturu, sport i informisanje

Zakonski propisi iz oblasti obrazovanja utvrđuju se na federalnom i kantonalnom nivou, te ova Služba, između ostalog, u svom radu primjenjuje Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Kantonu Sarajevo (Sl. novine Kantona Sarajevo, br. 26/08), Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju (Sl. novine Kantona Sarajevo, br. 10/04, 21/06 i 26/08), Zakon o srednjem obrazovanju (Sl. novine Kantona Sarajevo, br. 10/04 i 34/07), Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini (sl. glasnik BiH, br. 27/08), Zakon o sportu (Sl. novine Kantona Sarajevo, br. 11/01), Odluka o kriterijima za finansiranje projekata nevladinih i neprofitnih organizacija koje djeluju na području općine Novi Grad Sarajevo, itd. Po pitanju internih dokumenata Općine, ova Služba, između ostalog, postupa prema Odluci o stipendiranju učenika i studenata sa područja općine Novi Grad Sarajevo (Sl. novine Kantona Sarajevo, br. 34/01), Pravilniku o stipendiranju učenika i studenata sa područja općine Novi Grad Sarajevo, te Pravilniku o uslovima, načinu i postupku dodjele novčanih sredstava za realizaciju projekata na podizanju kvaliteta nastave novogradskih škola. Bitno je istaći da ova Služba

kontinuirano sarađuje sa predškolskim, osnovim i srednjim školama na području općine, utvrđuje potrebe škola i predškolskih ustanova, te predlaže Općinskom načelniku programe konkretne saradnje i pomoći. U tom cilju Općinska služba je razvila određen broj usmjerenih projekata među kojima su posebno značajni program stipendiranja učenika i studenata, program obezbjeđenja užine za socijalno ugrožene učenike, program nabavke besplatnih udžbenika za socijalno ugrožene i sve učenike iz reda romske populacije. Takođe, Služba predlaže i vrši nadzor nad kapitalnim projektima koji se odnose na izgradnju, dogradnju i sanacije školskih i predškolskih objekata, te kontinuirano pomaže projekte osnovnih i srednjih škola, koji se tiču poboljšanja kvaliteta nastave.

JU "Kantonalni centar za socijalni rad" – Služba socijalne zaštite Novi Grad

Zadaci Centra obzirom na njegovu djelatnost i nadležnost utvrđeni su u nizu zakonskih i podzakonskih akata. Ilustracije radi, moguće je nabrojati samo osnovne: zaštita djece bez roditeljskog staranja regulisanjem odgovarajućih oblika, mjera i usluga socijalne i porodične zaštite, zaštita djece ometene u fizičkom i psihičkom razvoju, otkrivanjem, ocjenom, razvrstavanjem ove djece i njihovim uključivanjem na specijalno školovanje, rehabilitaciju i zapošljavanje, realizacija poslova zaštite porodice i pružanja pomoći u savladavanju i prevazilaženju izraženih konfliktnih stanja u braku i porodici, pružanje savjeta roditeljima po pitanjima vezanim za prava i dužnosti roditelja i djece, pružanje pomoći roditeljima u sređivanju njihovih socijalnih, materijalnih i ličnih odnosa, ako to interesi djece budu zahtijevali, vršenje nadzora nad ostvarivanjem roditeljskog staranja u svim slučajevima gdje je to u biti neophodno, a na osnovu odgovarajućeg programa, davanje mišljenja sudu u postupcima oduzimanja i ograničenja roditeljskog staranja, regulisanje starateljstva nad maloljetnim licima, regulisanje starateljstva za odrasla lica lišena poslovne sposobnosti, regulisanje poslova starateljstva za posebne slučajeve, provođenje postupka usvojenja, obradu maloljetnih počinilaca krivičnih djela s prijedlogom odgojne mjere institucionalnog ili vaninstitucionalnog karaktera, i izvršavanje mjera pojačanog nadzora organa starateljstva i mjera pojačanog nadzora roditelja odnosno staratelja, praćenje korisnika socijalne zaštite, putem potrebne evidencije odnosno odgovarajuće dokumentacije, realizovanje socijalno-zaštitnih sadržaja humanitarnih organizacija usmjerenih prema pojedinim kategorijama korisnika socijalne zaštite, realizovanje zadataka vezanih za prikupljanje, evidentiranje, obradu, iskazivanje, prijenos i korištenje podataka koji se odnose na socijalnu zaštitu, praćenje i primjenu prava iz socijalne zaštite:

- novčana i druga materijalna pomoć (stalne novčane pomoći, novčane naknade za pomoć i njegu od strane drugog lica,novčane naknade za vrijeme čekanja na zaposlenje i druge materijalne pomoći-jednokratna novčana pomoć, izuzetna novčana pomoć),
- osposobljavanje za život i rad,
- smještaj u drugu porodicu,
- smještaj u ustanove socijalne zaštite,
- usluge socijalnog i drugog stručnog rada,
- kućna njega i pomoć u kući,
- zaštita osoba sa duševnim smetnjama,
- zaštita osoba izloženih nasilju i zlostavljanju u porodici,
- pomoć u obezbjeđenju ljetovanja i zimovanja djece
- obezbjeđenje pretpostavki za nastavak realizacije projekta „Kuće na pola puta“ (troškovi režija, hrane, odjeće, obuće, pomoći djeci u školovanju- studij, zapošljavanje i osamostaljivanje),
- pomoć u školovanju djece iz porodica u stanju socijalne potrebe i pomoć djeci u vanrednom školovanju (polaganje ispita)
- obezbjeđivanje stipendija za sretno djetinjstvo.

Obrazovne ustanove

Ciljevi i zadaci koje škola treba da ostvari utvrđeni su Zakonom o osnovnoj i srednjoj školi, pedagoškim standardima, pravilima škole i drugim zakonskim normama u cilju obrazovanja i odgoja djece. Odgojno-obrazovne ustanove u skladu s nastavnim planom i programom provode zakonom propisane obaveze u smislu obrazovanja i odgoja djece, s ciljem da kroz optimalni intelektualni, fizički, moralni razvoj djeteta doprinesu stvaranju kvalitetnog društva i njegovom ekonomskom prosperitetu.

JU Dom zdravlja Novi Grad

JU Dom zdravlja KS sastoji se od 9 Domova zdravlja, među kojima je i OJ D.Z. Novi Grad. JU Dom zdravlja Novi Grad obavlja primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i podijeljen je na više radnih jedinica među kojima je i dispanzer za predškolsku djecu i dispanzer za školsku djecu. Osnovna djelatnost dispanzera za predškolsku djecu je zaštita zdravlja djece što podrazumijeva preventivni i kurativni rad, savjetovalište za zdravu djecu, vakcinisanje, sistematski pregledi, ciljani pregledi i rad sa bolesnom djecom, prevencija zaraznih bolesti i organizacija pedijatrijske službe.

Treća Policijska uprava Novi Grad

Policijski službenici su ovlašteni primjenjivati policijske ovlasti propisane Zakonom o policijskim službenicima, Zakonom o unutrašnjim poslovima KS i postupati kao ovlaštena službena lica prema zakonima o krivičnom postupku u BiH.

Općinski sud u Sarajevu

Na osnovu Zakona o sudovima Federacije Bosne i Hercegovine, Općinski sud je nadležan, između ostalog da u

- krivičnim predmetima u prvom stepenu sudi za krivična djela za koja je zakonom propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do 10 godina, ako posebnim zakonom nije određena nadležnost drugog suda; za krivična djela za koja je posebnim zakonom određena nadležnost općinskog suda; za krivična djela za koja je Sud Bosne i Hercegovine prenio nadležnost na općinski sud i u svim krivičnim postupcima protiv maloljetnika;
- da postupa tokom istrage i nakon podizanja optužnice u skladu sa zakonom;
- da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima kad je to zakonom predviđeno;
- da odlučuje o brisanju osude i prestanku mjera sigurnosti i pravnih posljedica osude, na osnovu sudske odluke i
- da postupa po molbama za pomilovanje u skladu sa zakonom.

Općinski sud u Kantonu Sarajevo je Općinski sud u Sarajevu za područje općina: Stari Grad Sarajevo, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo, Novi Grad Sarajevo, Ilijaš, Vogošća, Hadžići, Ilidža i Trnovo.

Nevladin sektor

SOS-Društveni centar „Herman Gmeiner“

SOS-Društveni centar „Herman Gmeiner“ je dio porodice SOS Kinderdorf International, međunarodne humanitarne organizacije. Osnovni pedagoški koncept centra je organizirana provedba slobodnog vremena djece i mladih, kao i stručna podrška njihovim roditeljima u razvoju roditeljskih kompetencija; obavljanje poslova na implementaciji projekata koji se odnose na djecu i mlade; partnerski angažman u realizaciji određenih projekata; saradnja s vladinim institucijama kao i drugim srodnim organizacijama.

Projekat „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH” (SPIS) u općini Novi Grad Sarajevo – tehnički partneri u implementaciji

Izuzev projekta „Uvođenje referalnog modela socijalne zaštite i inkluzije na općinskom/opštinskom nivou“ koji implementira IBHI, u općini Novi Grad Sarajevo je pokrenut je određeni broj projekata od strane različitih tehničkih partnera UNICEF-a, koji se svi zajedno implementiraju u okviru SPIS Projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH”. U nastavku slijedi pregled pokrenutih aktivnosti od strane ostalih tehničkih partnera UNICEF-a u cilju unapređenja dječije zaštite i inkluzije djece u općini Novi Grad Sarajevo.

- **Projekat: „DevInfo baza podataka o dječijim indikatorima“**

U okviru SPIS projekta, u periodu od oktobra 2009. godine do februara 2010. godine implementira se projekat pod nazivom „DevInfo baza podataka o dječijim indikatorima“. Projekat se realizuje NVO „Svjetionik“ u općinama Novi Travnik i Sanski Most, dok NVO „Budimo aktivni“ isti projekat realizuje u općinama: Livno, Stolac i Novi Grad Sarajevo.

Cilj pomenutog projekta je uspostavljanje DevInfo baze podataka o indikatorima koji oslikavaju stanja djece u lokalnoj zajednici. Ciljane grupe projekta su općinski službenici, profesionalci iz institucija koje pružaju usluge djeci u oblastima socijalne i zdravstvene zaštite, obrazovanja i prevencije rizičnih ponašanja, kao i predstavnici entitetskih i državnih statističkih agencija.

Na općinskom nivou, potrebno je izgraditi mehanizme za prikupljanje podataka o dječijim indikatorima za unos u DevInfo bazu podataka kako bi vlasti donosile odluke o prioritetima na osnovu relevantnih podataka. Kako bi to postala redovna praksa, potrebno je donijeti odluku obavezujuću za sve koji rade s djecom i za djecu, kao i za općinsku administraciju.[40]

- **Projekat: „Monitoring implementacije Konvencije o pravima djeteta“**

U okviru SPIS projekta u općini Novi Grad Sarajevo, u periodu od maja 2009. godine do septembra 2010. godine implementira se projekat „Monitoring implementacije Konvencije o pravima djeteta“ od strane NVO „Zdravo da ste“, a ciljane grupe su predstavnici civilnog društva, staratelji, djeca, roditelji i porodice s naglaskom na marginalizovanu populaciju. Projekat je pokrenut s ciljem prikupljanja podataka/pokazatelja o stanju u oblasti provođenja Konvencije o pravima djeteta. U okviru realizacije projekta došlo se do saznanja da je u narednom periodu potrebno raditi na određenim pitanjima od interesa za unaprijeđenje dječije zaštite, a već su započete određene aktivnosti:

- Razviti preventivnu zdravstvenu zaštitu i mehanizme za informiranje roditelja i djece o zdravlju, ishrani, propagiranju dojenja djece, higijeni okoline itd;
- Omogućiti dvojezičnu nastavu i bolju dostupnost udžbenika;
- Pokrenuti stvarni a ne formalni rad savjeta/vijeća učenika;
- Razvijati obrazovni program u funkciji razvoja poštivanja različitih vrijednosti,vlastite kulture i vrijednosti drugih naroda;
- Pojačati preventivni rad po pitanju zaštite od zloupotrebe narkotika, psihotropnih supstanci;
- U škole uvesti objedinjeni dio gradiva koji će poticati međunacionalnu suradnju.

- **Projekat: Integrisani centri ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje [41]**

Projekat ranog rasta i razvoja se provodi u saradnji UNICEF-a BiH i multidisciplinarnih radnih grupa imenovanih ispred resornih ministarstava, koje obuhvataju članove različitog profila i oblasti djelovanja u okviru bitnih aspekata rasta i razvoja djece: zdravstvo, socijalna zaštita i obrazovanje. Sam projekat predstavlja dio većeg projekta – „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH“[42], a u FBiH je predviđena implementacija u sljedećim gradovima: Novi Travnik, Sanski Most i Novi Grad Sarajevo.

Glavni cilj projekta je unaprijeđenje sistema socijalne i zdravstvene zaštite i obrazovanja djece 0-10 godina i njihovih roditelja, te uključivanje u ovaj sistem grupa koje se nalaze izvan njega. Ovaj cilj nalazi uporište u naučnim saznanjima o značaju adekvatne brige, zaštite i odgojno-obrazovnog rada s djecom ovog uzrasta, te njihovim roditeljima, za kasnije zdravlje, produktivnost, uspjeh u životu, društvenu uključenost i angažovanost ovih mladih naraštaja. Cilj se treba postići kroz sljedeći paket usluga koji će pružati Integrirani centri ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje:

1. Direktni edukativni rad s roditeljima u periodu prije začeća i porođaja (prije planirane trudnoće i u toku trudnoće),
2. Podrška i edukacija roditelja za kompetentno i odgovorno roditeljstvo,
3. Intervencija u ranom djetinjstvu (namijenjen djeci 0-3 godine koja zaostaju u razvoju),
4. Predškolski odgoj i obrazovanje,

[40] Podaci preuzeti iz dokumenta „Pregled aktivnosti na općinskom nivou za Federaciju BiH“, dostavljenog od strane UNICEF BiH
[41] „Izvještaj o urađenom u pilot općinama u FBiH u okviru komponente SPIS projekta koja se odnosi na uspostavljanje Integriranih centara ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje“
[42] Institut za zdravstvenu zaštitu RS

5. Podrška porodici, upravljanje slučajevima i sistem praćenja (oblast socijalne zaštite).

Stručna literatura koju će koristiti osoblje Centra kao i literatura koja je namijenjena za korištenje od strane roditelja je odabrana i skoro sva strana literatura je prevedena. U fazi je uređivanje, editovanje, lektorisanje, nakon čega slijedi štampanje. Priručnici koje će koristiti stručno osoblje Centra su u fazi finalizacije.

Kada je u pitanju uspstavljanje Integriranog centra ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje u Općini Novi Grad Sarajevo, isti je otvoren 17.11.2009, a tom prilikom je potpisan i Memorandum o saradnji između UNICEF-a i Općine Novi Grad Sarajevo.

Ovome su prethodile sljedeće aktivnosti:

- Pregovori s Općinom vezano za spremnost za otvaranje Centra, te definiranje modaliteta saradnje i podjele finansijskih i drugih obaveza između UNICEF-a i Općine.
- Odabrano je osoblje koje će raditi u Centru (4 osobe s biroa za zapošljavanje) – 2 psihologa, 1 socijalni radnik i 1 medicinska sestra.
- Odabrano osoblje je prošlo dva treninga – jedan inicijalni trening za rad u Integriranim centrima ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje, koji se održao u periodu 18-22. septembar, a koji su realizirale konsultantice Emily Vergas Baron i Alexandra Alfau. Drugi se održao u periodu 1-4. oktobra iz oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja, a koji su realizirale Elvira Sánchez-Igual, direktor Svjetskog udruženja edukatora ranog dječijeg uzrasta i Linda Aihoshi, trener, ispred Međunarodne organizacije Pravo na igru.
- Odabran je prostor gdje će se uspostaviti Integrani centar ranog dječijeg rasta i razvoja za djecu i roditelje. Općina je dala na raspolaganje svoj prostor, dok je UNICEF adaptirao prostor i nabavio didaktički i drugi potreban materijal.

U budućnosti predstoji:

- Potpisivanje sporazuma o saradnji između Integriranog centra i relevantnih institucija s područja općine (npr. između Integriranog centra i Centra za socijalni rad, Doma zdravlja, predškolske ustanove koji djeluju na području općine).
- Istraživanje potreba porodica
- Početak pružanja usluga porodicama djece do 10 godina s fokusom na marginalizirane grupe
- Novi trening osoblja u martu 2010.
- Uvrštavanje finansiranja Centra u Općinski budžet za sljedeću godinu, uključujući preuzimanje finansiranje rada osoblja Centra koje nakon 1. maja 2010. treba preuzeti Općina.

Po pitanju aktivnosti na izradi politike ranog dječijeg rasta i razvoja u FBiH, najavljena je Konsultativna radionica na kojoj će se prezentirati dokument „Rani rast i razvoj djece u oblasti zdravstva, obrazovanja, socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine – Situaciona analiza", a koji će predstavljati osnovu za diskusiju o stanju u ovoj oblasti na području općine Novi Grad – Sarajevo.

- **Projekat: „Animiranje učešća djece (PAR)"**

U okviru projekta „Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH" (SPIS), u periodu od avgusta 2009. godine do februara 2010. godine, implementira se projekat „Animiranje učešća djece (PAR)" u ciljanim lokalnim zajednicama projekta. Pomenuti projekat se implementira u partnerstvu NVO-a „Naša djeca" Sarajevo, "Svjetionik" Prijedor i "Zdravo da ste" Banja Luka i NVO „Budimo aktivni", a u cilju analize situacije vezano za participaciju djece, te razvijanje i implementaciju „Akcionih planova za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču dobrobiti djece".

U općini Novi Grad Sarajevo djeluje NVO „Budimo aktivni". U projektne aktivnosti uključeno je u svakoj od općina u kojima se implementira SPIS projekat: oko 40 djece koja rade u PAR grupama; 28 roditelja, profesionalaca i donosioca odluka; menadžment osnovnih škola; općinske vlasti; oko 100 djece koja su uključena u istraživanje o pitanjima koja se tiču djece u cilju socijalnog mapiranja općine; oko 400 djece iz lokalne zajednice uključeno je u implementaciju „Akcionog plana za (aktivnije) učešće djece i mladih o pitanjima koja se tiču dobrobiti djece".

- **Projekat „Mobilizacija i partnerstvo sa lokalnim novinarima dopisnicima medija“**

U okviru SPIS projekta se realizuje projekat „Mobilizacija i partnerstvo sa lokalnim novinarima i dopisnicima medija“ od strane Prime Communications. Projekat se realizuje u periodu od 1.06.2009. – 1.04.2010. godine s ciljem da mediji imaju više informacija o aktivnostima projekta i razumiju pitanja inkluzije i dječije zaštite. Učešće medija i lobiranje će doprinijeti promovisanju projekta i njegovih rezultata, kao i senzitivizaciji lokalne zajednice kada se radi o potrebama i određenim pitanjima djece. Medijska podrška i promocija lokalnih PAR grupa djece se vrši u direktnoj komunikaciji PAR koordinatora sa Prime Coommunications. Osim pomenutih aktivnosti, Prime Coommunications u periodu od avgusta 2009. godine do marta 2010. godine radi na promovisanju aktivnosti PAR grupa i obavještavanju o dobrim primjerima iz prakse.

Ova je organizacija realizovala i projekat „Zid dječijih želja“u okviru kojeg su djeca imala priliku iskazati svoje mišljenje kroz sistematičan pristup, promociju dječijih prava na širem planu. „Zid dječijih želja“ je postavljen u prostorijama Parlamenta BiH prilikom obilježavanja 20 godina od donošenja UN Konvencije o pravim djeteta. Procesu svečanog otvaranja „Zid želja” prisustvovali su i učenici/ce osnovnih škola općine Novi Grad Sarajevo.

- **Projekat: „Podrška inkluzivnom okruženju u Bosni i Herecegovini“**

U okviru SPIS projekta, Udruženje „Društvo ujedinjenih građanskih akcija – Duga“ Sarajevo implementira projekat „Podrška inkluzivnom okruženju u Bosni i Herecegovini“ u vremenskom periodu od maja 2009. godine do decembra 2010. godine. Projekat se implementira uz saglasnost relevantnih ministarstava obrazovanja FBiH i RS, prosvjetnih pedagoških zavoda, te predstavnika lokalne vlasti/ općina u kojima se isti realizuje.

Pomenuti projekat ima za cilj pružanje stručnog znanja i tehničke podrške institucijama/ustanovama koje su zadužene za osiguravanje kvalitetnog inkluzivnog obrazovanja u odabranim zajednica SPIS projekta u BiH.

Aktivnostima projekta se nastoji unaprijediti okruženje koje podstiče nediskriminaciju u obrazovanju u BiH. Takvo okruženje treba biti usmjereno na dijete i treba obezbijediti osnovno obrazovanje svakom djetetu, a naročito djetetu sa posebnim obrazovnim potrebama. U cilju ostvarenja pomenutog, od strane profesionalaca/ki održan je niz edukacija.

U okviru projekta u junu 2009. godine, obukom je obuhvaćeno 100 uposlenika/ca službi javnih djelatnosti u lokalnim zajednicama. Obuka je imala za cilj podizanje svijesti o pravima djece na odgovarajuće obrazovanje, povećanje razumijevanja o mogućim pristupima prilikom osiguravanja ovih prava i unapređenje kvaliteta i objektivnosti dostupnih resursa i usluga.

Tokom septembra 2009. godine realizovana je obuka za 20 savjetnika/ca pedagoških zavoda BiH, a u cilju podsticanja pristupa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama kroz stvaranje spremnosti okruženja škole za saradnju koja podstiče učenje, savladavanje novih vještina i razmjenu informacija.

U cilju održivosti, kontinuiranog usvajanja novih znanja i kvalitetnog rada, kreiran je materijal za inkluzivno obrazovanje (prilozi sa edukacija, savjeti za nastavu u heterogenim odjeljenjima, dodatni materijal za čitanje), te isti distribuiran svim značajnim akterima.

Za 200 osoba nastavnog kadra planirana je obuka na temu inkluzije, a do sada obuku je prošlo 203 učesnika/ce u 9 SPIS općina, s tim da je obuka u općini Laktaši planirana u decembru 2009. godine. U općini Novi Grad Sarajevo obukom je bilo obuhvaćeno 26 učesnika/ca.

Evaluacije programa obuke su ukazale na potrebu razvoja dodatnih obrazovnih paketa u odabranim zajednicama koje bi uključivali: podizanje stručnih kompetencija menadžmenta škola, roditelja, nastavnika predmetne nastave, programe razvoja matematičkih ideja i koncepata u radu sa djecom sa preprekama u učenju i učešću, programe razvoja jezičko–govornih strategija u radu a djecom sa posebnim obrazovnim potrebama, strategije rada sa djecom izazovnog i ometajućeg ponašanja,

nabavku osnovnog didaktičkog materijala, obrazovne pakete koji doprinose unaprijeđenju razvoja škola i nastavnog procesa uopšte.

Do kraja avgusta 2010. godine završiće se aktivnosti na pripremi knjige „Priče o inkluzivnom obrazovanju“, a ista će se distribuirati obrazovnim institucijama i nevladinim organizacijama. Knjiga je rađena u cilju dokumentovanja prakse inkluzivnog obrazovanja u BiH. U okviru projektnih aktivnosti, značajno mjesto zauzima promocija projektnih rezultata.[43]

- **Projekat: "Prevencija rizika od vatrenog oružja i planiranje sigurnijih zajednica"**

Na području općine Novi Grad Sarajevo, u periodu od jula 2009. godine do kraja decembra 2009. godine realizovan je projekat „Prevencija rizika od vatrenog oružja i planiranje sigurnijih zajednica”. Projekat je realizovan od strane nevladine organizacije Genesis Project iz Banje Luke uz podršku predstavnika lokalnih institucija sistema. Prilikom realizacije projekta korištena je metodologija participativnog akcionog istraživanja. Implementacijom projekta će se unaprijediti nivo participacije djece u procesu donošenja odluka u lokalnoj zajednici, u cilju promocije dječije sigurnosti i smanjenja rizika od oružja, kroz implementaciju „Akcionih planova za sigurnije zajednice“.

Cilj projekta je bio da se istraži aspekt sigurnosti djece i mladih u lokalnoj zajednici, te da se na osnovu dobijenih podataka predloži konkretna aktivnost koja će dovesti do povećanja nivoa sigurnosti u općini. U projektu je učestvovalo 20 djece iz osnovne škole „Skender Kulenović”, 10 predstavnika lokalnih institucija (kao podrška) i koordinatorica. Ovaj kapacitet će biti moguće koristiti i u narednom periodu za druga istraživanja. Uz pomoć podataka prikupljenih upitnikom, mapiranja lokalne zajednice i 8 istraživačkih sastanaka, 20 djece koja su aktivno učestvovala u realizaciji projekta su predložila da se u narednom periodu realizuju sljedeće aktivnosti:

- organizacija školske manifestacije „Mjesec borbe protiv međuvršnjačkog nasilja”
- organizacija radionica o temama:

- međuvršnjačko nasilje – vidovi, oblik, prevencija, institucionalizacija
- rizici od vatrenog oružja – sigurno ponašanje
- šta radim kad mi je dosadno?
- šta radim kad me je strah?
- kako kontrolisati bijes i ljutnju?
- kako pokazujem da mi se nešto ne sviđa?
- šta me čini sretnim?

- angažovati sljedeće formalne i neformalne grupe:

- Vijeće učenika (Vijeće pomirenja)
- Vijeće roditelja
- pedagog i psiholog škole
- predstavnici lokalne policije
- predstavnici Centra za socijalni rad općine Novi Grad

- organizacija sportskih takmičenja učenika škole

- razvijanje takmičarskog duha, nenasilja i tolerancije[44]

- **Projekti: „Trening lokalnih novinara o pitanjima dječije zaštite“ i „Komunikacijski trening“**

U okviru SPIS projekta se realizuju projekti „Trening lokalnih novinara o pitanjima dječije zaštite“ i „Komunikacijski trening“ od strane organizacije Medijske inicijative. Projekti se realizuju u periodu od 1.09. – 31.12.2009. godine i usmjereni su ka lokalnim medijima i novinarima, kao i općinskim službenicima.

4.2. Identifikacija slabosti/nedostataka sistema dječije zaštite

[43] Udruženje „Društvo ujedinjenih građanskih akcija – Duga“, Sarajevo
[44] Podaci dostavljeni od strane NVO „Genesis“

U toku analize situacije u sferi dječije zaštite u općini Novi Grad Sarajevo, a uz primjenu instrumenata HRBAP metodologije, omogućen je detaljan uvid u nedostatke koji onemogućuju kvalitetan kontinuitet usluga[45] i u nedostatke kapaciteta u odnosu na motivaciju, ovlasti i raspoložive resurse nosilaca dužnosti u sferi dječije zaštite. U nastavku slijedi pregled identifikovanih uzroka za nedostatke u kontinuitetu usluga i kapaciteta po pitanju usluga za definisane prioritetne socijalno isključene grupe djece u odnosu na:

4.2.1. Motivisanost

Evidentno je da su odgovorni motivisani da izvršavaju svoje dužnosti, ali u nedovoljnoj mjeri zbog:

- nedostatka ljudskih i prostornih resursa;
- nepostojanja pravilnika u pojedinim zakonskim propisima;
- nedovoljne zastupljenosti stručnog kadra u ustanovama na svim nivoima koji bi prepoznao potrebe lokalne zajednice i adekvatno odgovorio na njih;
- malog broja edukacija za dalje usavršavanje profesionalaca i njihovo upoznavanje s novim metodama u radu;
- u pojedinim institucijama/organizacijama koje se bave pitanjima dječije zaštite ne postoji adekvatan prostor za rad sa korisnicima, što dovodi do smanjene motivisanosti kod zaposlenih;
- nedostatka senzibiliziranosti za probleme djece u zajednici;
- nedovoljne brige društva o djeci;
- nedovoljne zainteresovanosti lokalne zajednice po pitanju značaja rješavanja problematike sa kojom se suočavaju djeca iz socijalno isključenih grupa;
- nedovoljna razvijenost referalnog sistema u smislu daljeg upućivanja djece iz socijalno isključenih porodica;
- nedovoljne među-sektoralne saradnje aktera dječije zaštite;
- nedovoljnog broja programa za rad sa djecom iz socijalno isključenih grupa;
- nedovoljne saradnje između roditelja i institucija koja se bave dječijom zaštitom;
- neadekvatnog vrijednovanja volonterizma u zajednici što utiče na umanjen angažman pojedinaca u sferi dječije zaštite;
- pojedinačna demotivisanost profesionalaca zbog nemogućnosti riješavanja svih problema s kojima se susreću djeca iz socijalno ugroženih porodica.

4.2.2. Ovlasti

Ovlasti postoje u skladu s nadležnostima institucija/organizacija, ali je također prisutno i njihovo neadekvatno provođenje zbog:

- neadekvatih smjernica i standarda;
- sporih procedura u rješavanju pojedinih slučajeva;
- nedovoljnih finansijskih i ljudskih resursa,
- nepostojanja jedinstvene baze podataka koja bi omogućila uvid u sve podatke u oblasti dječije zaštite;
- nedovoljne među-sektoralne saradnje
- nedovoljno razvijene infrastrukture za rad sa djecom i mladima,
- nedovoljne educiranosti i upućenosti roditelja
- neprovođenja kontrole/supervizije.

4.2.3. Resursi (ljudski i materijalni)

Adekvatno izvršavanje uloga od strane odgovornih u oblasti dječije zaštite je djelimično ograničeno zbog:

- nedovoljnih finansijskih sredsatva, obzirom na velike potrebe u oblasti dječije zaštite,
- nedostatka baze podataka s objedinjenim podacima
- nedostatka zaposlenog stručnog kadra u pojedinim ustanovama dječije zaštite;
- nedovoljne opremljenosti pojedinih ustanova/organizacija dječije zaštite;
- nedovoljnog broja centara za rad sa djecom iz socijalno isključenih grupa;

[45] Kontinuitet usluga obuhvaća sljedeće usluge: prevenciju, ranu identifikaciju, procjenu i registraciju, ranu intervenciju, upućivanje, odluka, pružanje usluga, praćenje i mehanizmi žalbi.

- nedostatka tehničke opreme u pojedinim ustanovama dječije zaštite;
- nepostojanja tijela na općinskom nivou koje bi se isključivo bavilo unaprijeđenjem dječije zaštite.

5. AKCIONI PLAN SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA U SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE ZA 2010-2011.

5.1 Prioriteti za akciju

Zasnovano na identifikovanim nedostacima u kontinuitetu usluga za socijalno isključene grupe djece, kao i nedostacima kapaciteta za djelovanje u oblasti dječije zaštite u općini Novi Grad Sarajevo utvrđeni su sljedeći prioriteti za dalju akciju:

5.1.1 Kratkoročno (2 godine):

- adekvatna primjena zakonskih odredbi iz oblasti dječije zaštite;
- iniciranje donošenja Pravilnika o radu s nadarenom djecom na nivou Kantona Sarajevo;
- implementacija dječije zaštite u skladu sa Akcionim planom socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite, 2010-2011., u Općini Novi Grad Sarajevo;
- kadrovsko i materijalno jačanje ustanova socijalne dječije zaštite, kao i jačanje ostalih ustanova/organizacija koje se bave pitanjima dječije zaštite;
- jačanje nevladinog sektora koji djeluje u sferi dječije zaštite;
- podrška porodici u vršenju njene uloge u društvu;
- iniciranje donošenja Zakona o volonterizmu;
- iniciranje donošenja Zakona o dječijem pravobranitelju;
- stimulisanje i jačanje uloge privatnog sektora u finansiranju dječije zaštite na lokalnom nivou;
- unaprijeđenje i poboljšanje multidisciplinarnog pristupa u oblasti dječije zaštite;
- veći broj edukacija za aktere dječije zaštite;
- formiranje Općinskog tijela pri kabinetu Općinskog načelnika koje bi se bavilo unaprijeđenjem dječije zaštite;
- unaprijeđenje sistema identifikacije korisnika i njihovih potreba;
- umrežavanje institucija/organizacija i uspostavljanje i ažuriranje jedinstvene baze podataka za praćenje korisnika socijalne i dječije zaštite;
- poboljšanje položaja prioritenih socijalno isključenih grupa djece definisanim za Općinu Novi Grad Sarajevo (maloljetni prijestupnici, djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju, nadarena djeca i djeca u grupi s rizičnim ponašanjem);
- iniciranje uspostavljanja posebnih fondova iz kojih će se finansirati potrebe iz oblasti socijalne i dječije zaštite;
- maksimalno uključiti medije u cilju jačanja svijesti o problemima društveno isključenih grupa djece.

5.1.2 Dugoročno (10 godina):

- unaprijeđenje zakonske regulative kroz uspostavu adekvatnih normativa, pravilnika i smjernica od strane relevantnih ministarstava sa kantonalnog, entitetskog i državnog nivoa;
- uvećana i posebno usmjerena izdvajanja za dječiju zaštitu;
- unaprijeđena saradnja svih nivoa vlasti u cilju adekvatnog zadovoljavanja potreba socijalno isključenih grupa djece;
- implementacija uspostavljenih strategija, akcionih planova i drugih dokumenata koji imaju za cilj unaprijeđenje položaja socijalno isključenih grupa djece;
- kontinuirano kadrovsko i materijalno jačanje kapaciteta ustanova i organizacija koje djeluju u oblasti dječije zaštite;
- kontinuirano jačanje međusektoralne saradnje i multidisciplinarnosti u lokalnoj zajednici u naporima unaprijeđenja dječije zaštite;

- kontinuiran rad tijela pri kabinetu Općinskog načelnika koje se bavi unaprijeđenjem dječije zaštite;
- kontinuirani programi edukacije aktera dječije zaštite kako bi se pratile i implementirale nove metode u radu s djecom;
- osnivanje Centra za nadarenu djecu, koji bi omogućio pravilno usmjeravanje potencijala ove grupe djece;
- jačanje volonterizma u zajednici – iniciranje formiranje državne agencije za volonterski rad;
- kontinuirano praćenje implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite uz reviziju istog za procijenjene potrebe u svrhu povećanja stepena ostvarivanja dječijih prava u lokanoj zajednici;
- kontinuirana medijska podrška u cilju unaprijeđenja položaja socijalno isključenih grupa i podizanja svijesti lokalne zajednice o problemima s kojima se susreću;

Potencijalni partneri za implementaciju aktivnosti koje će adekvatno odgovoriti na identifikovane prioritete: Općina Novi Grad Sarajevo, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, JU Dom zdravlja Novi Grad, SOS Kinderdorf International, dječiji vrtići, osnovne i srednje škole, Treća PU Novi Grad, nevladine organizacije, mediji, volonteri, privatni sektor, vjerske institucije, porodice, djeca i dr.

5.2. Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite Općine Novi Grad Sarajevo za 2010-2011. godinu

Planirane aktivnosti	Trajanje u mjesecima	Početak	Nosilac aktivnosti	Sredstva verifikacije/ indikatori	Izvori finansiranja
1. RAZVOJ MREŽE DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
1.1 Kadrovsko i materijalno jačanje JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, kao i jačanje drugih institucija koje djeluju u sferi dječije zaštite (vrtići, osnovne škole, Dom zdravlja, Općina i dr.)	24	01.01.2010.	Općina, relevantna kantonalna i FBiH ministarstva, donatori, OUO Projekta IBHI/UNICEF	- Opremanje relevantnih općinskih službi i javnih ustanova - Kadrovsko jačanje općinskih službi i javnih ustanova - Partnerski projekti u zajednici - Multidisciplinarni pristup u radu - Broj edukacija za stručni kadar - Izvještaji o radu	Federacija BiH, Kanton, Općina, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
1.2 Jačanje NVO sektora koji djeluju u sferi dječije zaštite	24	01.10.2009.	Općina, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, lokalna zajednica, mediji, profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF	- veći broj projekata usmjerenih ka socijalnom uključivanju djece u lokalnoj zajednici, koje implementira nvo - broj projekata realizovanih u partnerstvu sa javnim ustanovama, - tehničko opremanje NVO - broj edukacija za NVO - veći aktivizam nvo-a - podrška lokalne zajednice - izvještaj i foto/video-zapisi - povećana izdvajanja iz budžeta Općine za projekte NVO-a u oblasti dječije zaštite; - izvještaji o realizaciji projekata i o raspodjeli finansijskih sredstava - povećano zagovaranje u oblasti dječije zaštite - broj lokalnih građanskih incijativa - povećan volonterizam u službi jačanja kapaciteta organizacija koje se bave dječijom zaštitom - promjene u javnom mijenju	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
1.3 Podrška porodici u vršenju njene uloge u društvu	24	01.01.2010.	Općina, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća	- broj edukativnih programa za roditelje i djecu - broj stručnih usluga za probleme porodica - broj akcija u lokalnoj zajednici - aktivnosti Vijeća roditelja i Vijeća učenika - izvještaji i foto/video-zapisi - izvještaj o izdvojenim finansijskim sredstvima	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i

			učenika, lokalna zajednica, mediji, profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF, vrtići, škole, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; Savjetovalište, Centar za mentalno zdravlje	-broj održanih tribina i okruglih stolova	u skladu sa zakonskom regulativom
1.4 Razvijanje i unapređenje volonterskog rada	24	01.01.2010.	Općina, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, mediji, profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF, Vrtići, škole, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; Savjetovalište,Centar za mentalno zdravlje	- promocija i afirmacija volonterizma u zajednici - broj volontera angažovanih volontera - broj realizovanih projekata ili omladinskih razmjena - izvještaji i foto/video-zapisi - pojačana aktivnosti SOM (Savjetodavnih odbora mladih) - pojačana medijska pažnja aktivnostima volontera u zajednici	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
1.5 Unaprijeđenje uloge privatnog sektora	24	01.01.2010.	Udruženja privatnog sektora, lokalna zajednica. OUO IBHI/UNICEF	- broj individualnih donacija - broj sastanaka - izvještaj i foto/video zapisi	Privatni sektor
1.6 Unapređenje i poboljšanje timskog rada u oblasti dječije zaštite	24	01.01.2010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, roditelji i djeca, lokalna zajednica, privatni sektor, mediji,	- broj sastanaka među-sektoralnog i multidisciplinarnog karaktera, - pokrenute inicijative na bazi među-sektoralnosti i multidisciplinarnosti, - broj realizovanih zajedničkih aktivnosti, - medijsko praćenje - izvještaj i foto/video-zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom.

			profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF		
1.7 Saradnja sa lokalnim vjerskim institucijama	24	01.01.2010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, javne ustanove, nvo, vjerske inistitucije, OUO IBHI/UNICEF	-broj održanih sastanaka -broj pokrenutih inicijativa u saradnji sa vjerskim institucijama - broj realizovanih akcija -broj korisnika -izvještaji - foto/video zapisi	Vjerske institucije
1.8 Edukacija aktera u sistemu dječije zaštite	24	01.01.2010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, privatni sektor, mediji, profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF	- broj održanih seminara, - broj radionica, - broj okruglih stolova , tribina, kampanja - stav/evaluacija korisnika o pruženim uslugama - stepen educiranosti (ne) profesionalaca - stepen primjene novostečenih znanja - izvještaj i foto/video-zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom.
1.9 Razvijanje lokalne demokratije			Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, relevantna kantonalna i FBIH ministarstva, nvo, javne ustanove, volonteri, roditelji i djeca, Vijeća roditelja i Vijeća učenika, lokalna zajednica, privatni sektor, mediji, profesionalci, OUO Projekta IBHI/UNICEF, Vrtići, škole,Centar za mentalno zdravlje	- broj javnih tribina i okruglih stolova na temu promocije ljudskih/dječijih prava i drugih pitanja iz oblasti demokratije - broj akcija i edukativnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama za djecu i mlade - stepen uključenosti i participacije Vijeća učenika i Vijeća roditelja - stepen participacije djece i mladih u procesima donošenja odluka u sferi dječije zaštite - broj podržanih inicijativa djece i mladih od strane lokalne zajednice	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom.
1.10 Formiranje Općinskog vijeća za unaprijeđenje dječije zaštite pri kabinetu Općinskog načelnika	24	01.01.2010.	Općina, OUO	- formirano Općinsko vijeće za unaprijeđenje dječije zaštite pri kabinetu Općinskog načelnika - Odluka/Rješenje	Općina

				- Zapisnici sa sastanka	
2. RAZVOJ INFORMATIVNOG SISTEMA DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
2.1. Unaprijeđenje sistema identifikacije korisnika i njihovih potreba	24	01.01.2010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, odgojno-obrazovne i zdravstvene ustanove, NVO, volonteri, donatori, OUO Projekta IBHI/UNICEF, Vrtići, škole, Centar za mentalno zdravlje	- broj (re)identificiranih korisnika - informacija o potrebama različitih korisničkih grupa djece - ažurirana baza podataka o upisu djece u osnovne škole uspostavljena kroz projekat IBHI/UNICEF - ažurirana baza podataka o djeci sa poteškoćama u razvoju - uspostavljena baza podataka na nivou općine na osnovu istraživanja socijalne strukture stanovništva i socijalne karte općine - izvještaj i foto/video-zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
2.2. Uspostavljanje i ažuriranje jedinstvene baze podataka za praćenje korisnika socijalne i dječije zaštite	24	01.01.2010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, odgojno-obrazovne i zdravstvene ustanove, NVO, volonteri, OUO, IBHI/UNICEF i donatori	- ažurirana baza podataka o upisu djece u osnovne škole uspostavljena kroz projekat IBHI/UNICEF - započeti procesi na stvaranju potrebnih baza podataka o socijalno isključenim grupama djece - uspostava i ažurirana baza podataka o djeci sa poteškoćama u razvoju - trenutni podaci o korisnicima - izvještaj i foto/video-zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
2.3. Umrežavanje informacionog sistema svih institucija na lokalnom nivou	24	01.01.20010.	Općina, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad, JU Dom zdravlja Novi Grad, osnovne i srednje škole, vrtići, NVO-i, donatori	- umrežen informacioni sistem svih institucija - server koji podržava umrežavanje - brža razmjena podataka između institucija u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama;	Općina, Kanton, Federacija BiH, ustanove/organizacije koje se bave dječijom zaštitom , donatori
3. FINANSIRANJE SISTEMA DJEČIJE ZAŠTITE NA LOKALNOM NIVOU					
3.1. Osigurati kontinuitet izdvajanja sredstava za socijalnu i dječiju zaštitu	24	01.01.2010.	Federacija BiH, Kanton, Općina	- racionalno korištenje budžetskih sredstava - broj korisnika socijalne i dječije zaštite - broj projekata finansiranih od strane kantona KS i FBiH - finansijski pregled - uvećana izdvajanja za programe socijalne zaštite djece	Budžeti nadležnih ministarstva FBiH, KS i Općine
3.2. Donošenjem Zakona o pripadnosti prihoda, te u skladu s definiranim	24	01.01.2010.	KS, Općina	- donesen Zakon o pripadnosti prihoda - racionalno korištenje budžetskih sredstava	Budžet Kantona

nadležnostima, lokalnoj zajednici omogućiti veća sredstva za finansiranje prava iz socijalne i dječije zaštite koja se finansiraju iz budžeta Kantona u skladu sa Kantonalnim zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtva rata i zaštiti porodice sa djecom				- broj korisnika - broj projekata - finansijski pregled	
3.3. Animiranje privatnog sektora za ulaganje u sistem socijalne i dječije zaštite	24	01.01.2010.	Privatni sektor, Ministarstvo finansija FBiH, KS	- broj donacija - broj korisnika pomoći - finansijski pregled - izmjena poreske politike u cilju stimulacije privatnog sektora za ulaganje u dječiju zaštitu	Privatni sektor Ministarstvo finansija FBiH, KS
3.4. Osigurati sredstva od donacija	24	01.01.2010.	Donatori	- broj projekata - broj korisnika - iznos sredstava	Donatori
3.5. Samofinansiranje korisnika	24	01.01.2010.	Roditelji i staratelji/usvojioci, srodnici	- broj korisnika - broj porodica/roditelja/staraoca koji finansiraju neki vid dječije zaštite	Roditelji i staratelji/ usvojioci, srodnici
4. DRUŠTVENO UKLJUČIVANJE U SISTEM DJEČIJE ZAŠTITE – DRUŠTVENO ISKLJUČENE GRUPE DJECE					
4.1. Djeca sa posebnim potrebama (djeca ometena u psiho-fizičkom razvoju)	24	01.01.2010.	Nadležna FBiH i kantonalna ministarstva, Općina, Vrtići, škole, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; savjetovalište, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, roditelji, lokalna zajednica; OUO, IBHI/UNICEF i donatori	- stepen unaprijeđenja usluga ranog rasta i razvoja djece; - stepen kvaliteta usluge rane detekcije djece ometene u razvoju; - broj projekata kao podrška ovoj grupi djece - broj edukativnih programa - broj korisnika - kvalitet podrške stručnjaka i primjenjenih usluga stručnog rada - stav korisnika - stepen socijalizacije i integracije djece u društvu - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staraoca - stepen među-sektoralne saradnje - primjena multidisciplinarnosti u radu - izvještaji o radu - foto/video zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
4.2 Djeca sa posebnim potrebama (nadarena djeca)	24	01.01.2010.	Nadležna FBiH i kantonalna ministarstva, Općina, Vrtići, škole, JU Kantonalni centar za	- Pravilnik za rad sa nadarenom djecom na nivou KS - broj programa za rad sa nadarenom djecom - uspostava baze podataka	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno

			socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; savjetovalište, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, roditelji, lokalna zajednica; Kantonalna bolnica, OUO, IBHI/UNICEF i donatori	- broj korisnika - broj projekata - broj edukativnih programa za djecu - broj edukativnih programa za roditelje - broj edukativnih programa za profesionalce u ovoj oblasti; - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staraoca - stepen među-sektoralne saradnje - izvještaj o realizovanim aktivnostima	finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
4.3 Djeca u sukobu sa zakonom	24	01.01.2010.	Nadležna FBiH i kantonalna ministarstva, Općina, Vrtići, škole, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; savjetovalište, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, roditelji, lokalna zajednica; Kantonalna bolnica, OUO, IBHI/UNICEF i donatori	- uspostava baze podataka - analiza situacije po pitanju nasilja nad djecom u općini Novi Grad Sarajevo - broj korisnika - broj projekata - broj edukativnih programa - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staraoca - stepen među-sektoralne saradnje - izvještaj o realizovanim aktivnostima	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
4.4 Djeca u grupi sa rizičnim ponašanjem	24	01.01.2010.	Nadležna FBiH i kantonalna ministarstva, Općina, Vrtići, škole, JU Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite Novi Grad; savjetovalište, Centar za mentalno zdravlje, Dom zdravlja, roditelji, lokalna zajednica; Kantonalna bolnica, OUO, IBHI/UNICEF i donatori	- uspostava baze podataka - promocija hraniteljstva - broj korisnika - broj projekata - broj edukativnih programa - stepen uključenosti i informisanosti roditelja/staraoca - stepen među-sektoralne saradnje - izvještaj o realizovanim aktivnostima	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom
5. ODNOSI S JAVNOŠĆU					
5.1. Informisanje i promoviranje aktivnosti u sferi društevnog uključivanja u sistem dječije zaštite (na	24	01.01.2010.	RTV FIVA, TVSA, RSG, dnevna štampa, Općina,	- medijsko praćenje (video zapisi, dnevna štampa, fotografije i dr.) - stepen informisanosti lokalne zajednice	mediji, Općiina, donatori

lokalnom nivou i šire putem medija)			javne ustanove i nevladine organizacije, OUO Projekta IBHI/UNICEF, i lokalna zajednica	- video zapisi, prilozi, emisije	
5.2. Jačanje svijesti o problemima društveno isključenih grupa djece	24	01.01.2010.	Općina, RTV FIVA, TVSA, RSG, odgojno-obrazovne i zdravstvene ustanove, NVO-i, mediji, volonteri, roditelji i djeca privatnici, lokalna zajednica, OUO Projekta IBHI/UNICEF i dr. donatori	- medijsko praćenje (video zapisi, dnevna štampa, fotografije i dr.) - povećan stepen osvješćenosti i podrške lokalne zajednice po pitanju dječije zaštite - broj održanih okruglih stolova, javnih tribina - broj učesnika/ca - broj pokrenutih inicijativa - broj štampanih brošura, publikacija, bilteni, info-vodiči, pamfleti, plakate - izvještaji i foto/video zapisi	Općina, Kanton, Federacija BiH, javne ustanove, donatori, NVO shodno finansijskim mogućnostima i u skladu sa zakonskom regulativom

5.3 Izvori finansiranja dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo

PREGLED PLANIRANIH SREDSTAVA NAMIJENJENIH ZA FINANSIRANJE DJEČIJE ZAŠTITE NA PODRUČJU OPĆINE NOVI GRAD SARAJEVO ZA 2010 - 2011.

R.b.	Naziv	2010.	2011.
		Projekcija (KM)	Procjena (KM)
1.	**Finansiranje dječije zaštite iz općinskog budžeta[46]**		
1.1	**Izdaci za socijalnu zaštitu**	**230.000,00**	**253.000,00**
1.1.1.	Tekući grant-SOS - sufinansiranje troškova jedne porodice	10.000,00	11.000,00
1.1.2	Tekući grant za provođenje Projekta "jačanje socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH - SPIS"	50.000,00	55.000,00
1.1.3.	Tekući grant za prevenciju narkomanije na području općine Novi Grad	75.000,00	82.500,00
1.1.4.	Tekući grantovi za narodne kuhinje	30.000,00	33.000,00
1.1.5.	Tekući grant za plaćanje školskog prevoza učenicima sa invaliditetom	65.000,00	71.500,00
1.2	**Izdaci za zdravstvenu zaštitu[47]**	**150.000,00**	**165.000,00**
1.2.1.	Tekući grant za JU "Domovi zdravlja"	50.000,00	55.000,00
1.2.2.	Tekući grant za participaciju u liječenju teško oboljelih[48]	100.000,00	110.000,00
1.3	**Izdaci za obrazovanje[49]**	**1.957.500,00**	**1.744.000,00**
1.3.1.	Izgradnja školskih objekata	600.000,00	500.000,00
1.3.2.	Izrada projektne dokumentacije za školske objekte	100.000,00	-
1.3.3.	Tekući grant za stipendiranje učenika i studenata	425.000,00	425.000,00
1.3.4.	Pomoć osnovnim i srednjim školama za projekte poboljšanja kvaliteta nastave	100.000,00	100.000,00
1.3.5.	Užine za socijalno ugrožene učenike	100.000,00	100.000,00
1.3.6.	Takmičenje iz CIVITAS-a	1.500,00	2.000,00
1.3.7.	Takmičenje iz prve pomoći i poznavanje mina	1.000,00	1.000,00
1.3.8.	Takmičenje iz matematike	3.000,00	3.000,00
1.3.9.	Takmičenje iz fizike	2.000,00	2.000,00
1.3.10	Takmičenje iz informatike	2.500,00	2.500,00
1.3.11	Takmičenje iz geografije	1.000,00	1.000,00
1.3.12	Takmičenje “Knjiga je moj najbolji prijatelj”	2.000,00	2.000,00
1.3.13	Kreativna takmičenja(izrada skulptura od snijega i pijeska)	10.000,00	10.000,00
1.3.14	Smotra naučno-tehničkog stvaralaštva	1.000,00	1.000,00
1.3.15	Sendviči i sokovi za učesnike takmičenja	2.000,00	2.000,00
1.3.16	Diplome, zahvalnice, priznanja i knjige za nagrade	2.000,00	2.000,00
1.3.17	Izbor učenika generacije – novčane nagrade	8.000,00	8.000,00
1.3.18	Dan novogradskih škola	7.000,00	7.000,00
1.3.19	Festival znanja “Pet plus”	5.500,00	5.500,00
1.3.20	Podrška inkluzivnom obrazovanju za svu djecu u školama	9.500,00	9.500,00
1.3.21	Kupovina udžbenika za socijalno ugrožene učenike	25.000,00	25.000,00

[46] Izvor podataka: Općina Novi Grad Sarajevo, nacrt Budžeta Općine Novi Grad Sarajevo za 2010. godinu
[47] Izvor podataka: Općina Novi Grad Sarajevo, nacrt Budžeta Općine Novi Grad Sarajevo za 2010. godinu
[48] Izvor podataka: Općina Novi Grad Sarajevo, Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica
[49] Izvor podataka: Projekcija budžeta Općine za 2010.godinu, koja je do momenta usvajanja Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite prošla proceduru nacrta na Općinskom vijeću i javnu raspravu koja je provedena po mjesnim zajednicama i završnu javnu raspravu u sali Općinskog vijeća; Općinsko vijeće bi trebalo usvojiti budžet u konačnoj formi do 31.12.20009. godine. Stav Jedinstvenog Općinskog organa Općine Novi Grad Sarajevo je da se ne umanjuju pozicije u Budžetu koje se tiču socijalnih davanja, davanja za boračku populaciju i izdvajanja koja su namijenjena učenicima i mladima općine. Sukladno navedenom očekuje se da projekcija budžeta neće doživjeti promjene u svojoj finalnoj verziji.

1.3.22	Pomoć pri realizaciji školskih projekata za učenike lošijeg socio-ekonomskog statusa	8.000,00	8.000,00
1.3.23	Nabavka knjiga za školske biblioteke	5.000,00	5.000,00
1.3.24	Ostala takmičenja učenika	2.500,00	2.500,00
1.3.25	Tekući grant za JU "Djeca Sarajeva"	30.000,00	50.000,00
1.3.26	Podrška sportskim klubovima i KUD-ovima	130.000,00	150.000,00
1.3.27	Izgradnje dječijih igrališta i postavljanje vještačke trave	150.000,00	100.000,00
1.3.28	Obuka za učenike neplivače	50.000,00	50.000,00
1.3.29	Škola skijanja za učenike	15.000,00	15.000,00
1.3.30	Liga učenika u košarci	12.000,00	12.000,00
1.3.31	Turnir u malom nogometu	10.000,00	10.000,00
1.3.32	Turnir u odbojci na pijesku	3.000,00	3.000,00
1.3.33	Liga učenka u odbojci	9.000,00	5.000,00
1.3.34	Igre bez granica za učenike	5.000,00	5.000,00
1.3.35	Takmičenje u saobraćaju	5.000,00	5.000,00
1.3.36	Takmičenje u borilačkim vještinama	4.000,00	4.000,00
1.3.37	Mini basket za učenike	5.000,00	5.000,00
1.3.38	Takmičenja iz sporta u manifestaciji "Novograski dani"	15.000,00	15.000,00
1.3.39	Turnir u šahu za učenike	3.000,00	3.000,00
1.3.40	Kulturne manifestacije u okviru "Novogradsih dana"	20.000,00	20.000,00
1.3.41	Kulturno-zabavne manifestacije povodom državnih i drugih praznika	20.000,00	20.000,00
1.3.42	Pozorišne predstave za djecu	15.000,00	15.000,00
1.3.43	Dani poezije i susreti sa piscima	15.000,00	15.000,00
1.3.44	Smotre KUD-ova – sekcije djece iz škola	8.000,00	8.000,00
1.3.45	Takmičenja djeca pjevaju hitove, sevdalinke, zabavne pjesme i sl.	10.000,00	10.000,00
2.	**Finansiranje dječije zaštite iz kantonalnog budžeta**	**34.897.500,00**	**35.330.500,00**
2.1.	Izdvajanja za oblike socijalne zaštite djece/korisnika (Aneks 5.3.1)[50]	8.451.000,00	8.884.000,00
2.2.	Izdvajanje za obrazovanje[51]	26.446.500,00	26.446.500,00
2.2.1	Finansiranje rada 15 osnovnih škola na području općine Novi Grad Sarajevo	19.760.400,00	19.760.400,00
2.2.2	Finansiranje rada 3 srednje škole na području općine Novi Grad Sarajevo	4.656.100,00	4.656.100,00
2.2.3	Finansiranje kapitalnih objekata i izdataka za Općinu Novi Grad Sarajevo	2.000.000,00	2.000.000,00
2.2.4	Finansiranje prevoza učenika OŠ „Sokolje"	30.000,00	30.000,00
2.3.	Izdvajanje za zdravstvenu zaštitu[52]	-	-
3.	**Finansiranje socijalne dječije zaštite iz budžeta FBiH (Aneks 5.3.1.)**	**241.800,00**	**265.980,00**
3.1.	Zaštita djece sa invaliditetom[53]	241.800,00	265.980,00

[50] Izvor podataka: JU Kantonalni centar za socijalni rad i Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica Općine Novi Grad Sarajevo

[51] Obzirom da još uvijek nije donesen Nacrt budžeta Kantona Sarajevo za 2010. godinu, u tabeli su navedena izdvajanja iz kantonalnog budžeta za obrazovanje za Općinu Novi Grad Sarajevo prema Rebalansu budžeta za 2009. godinu i budžeta Ministarstva obrazovanja i kulture KS, uz pretpostavku da se iznosi neće značajno mijenjati; prema istom izvoru poznata su i izdvajanja za obrazovanje na području kantona Sarajevo koja uključuju sve općine na području kantona kako slijedi: za predškolsko obrazovanje: 2.000.000,00 KM, za prevoz učenika/studenata na području kantona: 3.000.000,00 KM; za stipedndiranje učenika i studenata na području kantona Sarajevo: 490.000,00 KM, nabavka udžebika za učenike osnovnih škole na području kantona Sarajevo: 370.000,00 KM i škola plivanja za učenike i studente na području kantona Sarajevo: 30.000,00 KM;

[52] Obzirom da još uvijek nije donesen Nacrt budžeta Kantona Sarajevo, nije bilo moguće uvrstiti ovaj podatak;

4.	**Donatorska sredstva**	**10.000**	**13.000**
4.1.	Donatorska sredstava SOS KDI	10.000	13.000
Ukupno:		**37.486.800,00**	**37.771.480,00**

NAPOMENA: Osim gore navedenih nivoa finansiranja sistema dječije zaštite, postoje lična/starateljska izdvajanja za: participaciju u troškovima zdravstvene zaštite, troškovi obrazovanja, smještaj djece/korisnika u ustanove socijalne zaštite i dr.

[53] U skladu s Izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti FBiH, djeca sa 90 i 100% invaliditetom u okviru ove stavke ostvaruju pravo na: lični invalidninu, dodatka za njegu i pomoć od strane drugih lica, kao i ortopedski dodatak.

6. Aneksi

Aneks 1.1 Lista pregledanih/korištenih dokumenata (strategije, politike, zakoni, pravilnici, mandati, statuti, opisi poslova)

Aneks 1.2 Pregled dokumenata/analiza koje su urađene u saradnji sa korisnicima i profesionalcima iz oblasti dječije zaštite u okviru IBHI/UNICEF projekta, a koji su imali uticaj na kvalitetniju izradu Akcionog plana

Aneks 1.3 Lista profesionalaca, predstavnika institucija/organizacija iz sistema dječije zaštite, članova/ica OUO-a Projekta koji su doprinijeli izradi «Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite za 2010-2011. godinu u Općini Novi Grad Sarajevo»

Aneks 2 Konceptualni radni okvir Općine Novi Grad Sarajevo

Aneks 2.1 Pregled kadrova i profesionalaca zaposlenih u Općini Novi Grad Sarajevo koji djeluju po pitanjima dječije zaštite

Aneks 2.2 Pregled korisnika, ostvarenih prava te oblika, mjera i usluga socijalne dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo

Aneks 3 Analiza uzroka u okviru konceptualnog okvira

Aneks 4 Okvir implementacije Akcionog plana socijalnog uključivanja u sistem dječije zaštite za 2010-2011. godinu u Općini Novi Grad Sarajevo

Aneks 4.1 Izvori finansiranja dječije zaštite u Općini Novi Grad Sarajevo

Aneks 5 Analiza uloga aktera dječije zaštite na lokalnom nivou

Aneks 5.3.1 Pregled izdvajanja iz federalnog/kantonalnog budžeta za oblike socijalne dječije zaštite kojima su direktno ili indirektno pokrivena djeca, kao i djeca korisnika socijalne zaštite

Aneks 6 Matrica za mapiranje nosioca dužnosti/mandata na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou

Aneks 7 Matrica mapiranja nosioca dužnosti/mandata na općinskom nivou

Aneks 8 Matrica za analizu nedostataka kapaciteta kontinuiteta usluga na lokalnom nivou

Aneks 9 Matrica analize nedostataka kapaciteta: opis oblika i primjena analize nedostatka kapaciteta